

DARTINA

Serie nouă, anul 5, nr. 49, mai 2018

www.cctb.ro

Revistă lunară editată de Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”
al Consiliului Județean Constanța

Arderi arhaice / Arderi experimentale

Cuprins

03	18	28
Editorial	Memoria satului dobrogean - Povestea babei Paraschiva din Saraïu	Păpădia și copilul
05	19	30
170 de ani de la revoluția română - Nicolae Bălcescu, Ion Ionescu de la Brad și Dobrogea	Info Datina - Constanța prezentă la târgul de turism de la Bilbao	Descărcarea emoțională și starea de sănătate
09	20	32
Limba noastră cea română	Modelul interetnic constănțean	Mărturii - Sfințirea bisericii Sfântul Mare Mucenic Gheorghe din Mangalia
11	23	34
Lecțiile istoriei Marii Uniri - Ziua de 6 iunie 1917 și povestea steagului tricolor al lui Simion Murafa	Oameni de „Mai”, de aici și de dincolo	Recuperarea patrimoniului cultural local - Constantin Sarry, ziarist, poet, om politic, prizonier, erou
14	24	36
Obiceiuri de pe la noi - Cu un ochi în urmă	Povestea vorbelor - A spune verde în față	Istoria nefardată a Dobrogei - Misterele satului 2 Mai
16	26	
Mitologie românească - Fetele lui Rusalim Împărat care au băut din Apa Vieții	Folclorul înseamnă identitate, este chiar sufletul românilor	

Datina, fondată în 1991, serie nouă,
Revistă lunară editată de

Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” al Consiliului Județean Constanța

ISSN 1221-2253

DIRECTOR GENERAL: Prof. DOINA VOIVOZEANU, **DIRECTOR ADJUNCT:** SILVIA ȚIGMEANU

REDACTOR ȘEF: conf.univ. dr. AURELIA LĂPUȘAN

REDACTORI: ANA MARIA ȘTEFAN, IULIA PANĂ, DAN COJOCARU, ADINA BOCAI

DIRECTOR ECONOMIC: Alina ONEL

Tehnoredactor: Gabriel VOICU

Corectură: Daniela Andra COJOCEA

Copyright text și fotografii © Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”

Copyright prezentare grafică © 2016 Editura Datina

Iconografie: arhiva Centrului și colecții particulare

Tiparul FOTO STORY SRL Constanța, bdul Alex. Lăpușneanu nr.163 fotoartagfa@yahoo.com

Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” - Constanța

Bd. Tomis nr. 110

Tel./Fax: 0241 61 92 93

E-mail: office@scoalaarte.ro

Bd. I.C. Bratianu nr. 68

Tel: 0241 61 88 42

E-mail: cultural2@scoalaarte.ro

La 170 de ani de la revoluția română, pe urmele lui Bălcescu

Aurelia LĂPUȘAN

Câteva repere istorice: 7 iunie 1848 Craiova. Gheorghe Magheru, Nicolae Bălcescu și Costache Romanescu alcătuiesc, în ilegalitate, primul guvern provizoriu revoluționar. 9 iunie 1848: Se citește Proclamația de la Islaz. Două zile mai târziu, domnitorul Bibescu semnează, la București, proclamația de la Islaz care va deveni noua Constituție. 13 iunie 1848: Craiova a fost aleasă ca loc de întrunire a guvernului provizoriu și prima capitală a revoluționarilor pașoptiști. 14 iunie 1848. Guvernul adoptă ca steag național tricolorul revoluționarilor. Primul steag tricolor al pașoptiștilor, cel purtat la Islaz de Popa Șapcă și după care au fost întocmite toate celelalte steaguri pașoptiste, a fost cusut de mâinile domniței Maria Alexandrina, fiica lui Gheorghe Magheru, în amintirea steagului purtat de Tudor Vladimirescu. 16 iunie 1848 București: Revoluționarii ajung în Capitală în frunte cu membrii guvernului provizoriu. Sunt întâmpinați cu entuziasm de populație. Noul guvern provizoriu va fi condus de mitropolitul Neofit și va avea ca membri pe: Ion Heliade Rădulescu, Nicolae Golescu, Ștefan Golescu, Christian Tell, Gheorghe Magheru, C.A. Rosetti, Nicolae Bălcescu și Ion C. Brătianu. 19 iunie 1848 București: Reacționarii încearcă o contralovitură anihilată de revoluționarii care cer sprijinul populației. În fruntea apărătorilor guvernului se află Ana Ipătescu și Nicolae Golescu. Gheorghe Magheru primește conducerea armatei și sarcina constituirii bazei armate a revoluției în Oltenia. 30 noiembrie 1848: Revoluția a fost învinsă.

Se împlinesc, iată, în acest iunie 170 de ani de la revoluția pașoptiștilor români, parte din marea mișcare a Europei. Zorii celei care mai târziu se va numi cu sintagma Uniunea Europeană, un concept, un ideal și o structură prin care se probează fără tăgadă că un popor nu poate trăi singur sub soare.

Simbolul revoluției pașoptiste din Țara Românească a rămas în conștiința publică Nicolae Bălcescu, întemeietor al istoriografiei moderne, un patriot ardent, martir al neamului. Este autorul proiectului Statele Unite ale Dunării, o primă formă utopică de federalizare a țărilor riverane marelui fluviu european. Hrănit de visul măreț al vechii Dacii, vizionarul a lansat chemarea la panromânism: "România noastră va exista, deci, am convingerea nestrămutată. Orb e acela ce nu vede."

În semn de omagiu ne-am dorit să călcăm pe urmele lui chiar în orașul care i-a pus coroană de înmormântare pe frunte. Am reușit acest lucru având alături, călăuză bună, alți doi jurnaliști de lungă cursă, Georgeta și Adi Adam.

Cred că l-am iubit pe pașoptistul Nicolae Bălcescu din primele clase de liceu, datorită profesoarei Aurelia Stanciu. Tot atunci i-am citit opera, dar și pe cea în care devine personaj de literatură, Un om între oameni. Nicolae Bălcescu - un tânăr înflăcărat, dăruindu-se pe altarul dragostei de țară, pentru libertate, dreptate și frăție, suferind umilințe, prigoană, exil. Refuzat să mai pună piciorul pe pământ românesc, murind la 33 de ani, departe de ai lui, la Palermo-Italia. Un simbol, un mit, o legendă. Născute din admirația noastră față de personalitățile istoriei, față de statura lor morală și de conștiință patriotică, cultul păstrat filă cu filă pentru Bălcescu și pentru toți cei care l-au urmat, semănând spiritul revoluționar european.

Cartea marinarului constănțean Șerban Gheorghiu, scrisă în urmă cu două decenii, o luasem cu noi. *De la Ipotești la Palermo. Periplu sentimental* reprezintă nu doar o serie de reportaje de călătorie ale navigatorului hoinar prin lume, ci un documentar foarte important despre eforturile personale, într-o vreme interzisă, ghidat de omul de cultură Augustin Z.N. Pop, de a recupera informații prețioase din arhivele capucinilor despre ultimele zile ale pașoptistului român. Cu eforturile, insistența și tenacitatea marinarului-scriitor au fost aflate pentru prima dată și date publicității certificatul de deces al lui Nicolae Bălcescu și autorizația de înmormântare.

Dilema locului de îngropăciune, în cimitir sau mumificat în catacombele capucinilor nu a fost încă

elucidată.

În schimb, la capătul culoarului subteran care duce la sinistrele catacombe în care stau împănate pentru eternitate schelete – cândva oameni vii, atârnați pe pereți sau puși în sicrie din sticlă, pe policioare, se află prinsă pe un perete o placă, singura de altfel, care menționează că printre aceste "exponate" umane se poate afla și Nicolae Bălcescu. Imaginile acelei nesfârșite expoziții de schelete umane îmbrăcate în veșminte colorate ne urmăresc zile în șir. Să fie compasiune pentru o intruziune în intimitatea de după moarte sau revolta față de un cult exacerbat al morților?

Cu Bălcescu al nostru ne întâlnim în lumina și miracolul parcului Garibaldi. Stă măreț pe soclul lui din piatră, străjuit de o floare pusă recent de vreun conațional, legat circular cu o panglică tricoloră. Scrie în lateral că statuia a fost ridicată de către Academia Română în anul 1961. Iar pe fața soclului sunt încrustate cuvintele: "Nicola Balcescu, grande storico e patriota romeno morto a Palermo 23 aprile 1819-28 novembre 1852."

Ne scoatem de la pălărie floarea roșie și bentița roșu-galben-albastru și le prindem alături, cu bucuria copilărească a regăsirii dragostei dintâi.

Ca un altar verde, veșnicește în apropiere un ficus uriaș, cu tulpina de peste trei metri în diametru. În centrul parcului se află statuia lui Giuseppe Garibaldi.

La mică distanță, intrăm pe via Butera și la nr. 24 găsim fostul hotel *Alla Trinacria*, aproape de Porta Felice, pe frontonul căruia se află o placă memorială cu un text în italiană pe care îl traducem: "În această casă a murit în exil singur și necunoscut la 29 noiembrie 1852 Nicolae Balcescu, însemnat istoric și fervent patriot, luptător pentru renașterea României moderne." Pe aceeași stradă, la numere diferite aceleași însemne pentru Goethe și Garibaldi.

Iată cum, pe o stradă oarecare, aproape de mare, intens locuită și astăzi, s-au întâlnit spiritele a trei europeni legați între ei prin destin și idealuri.

În rest, la Palermo respirăm românește la tot pasul, orașul este prietenos, colcăie de istorie bine prezentată mulțimilor de turiști care inundă străzile pitorești. Între munte și mare, prinsă în chingile trecutului se păstrează memoria încă vie a marelui patriot român.

Nicolae Bălcescu, Ion Ionescu de la Brad și Dobrogea

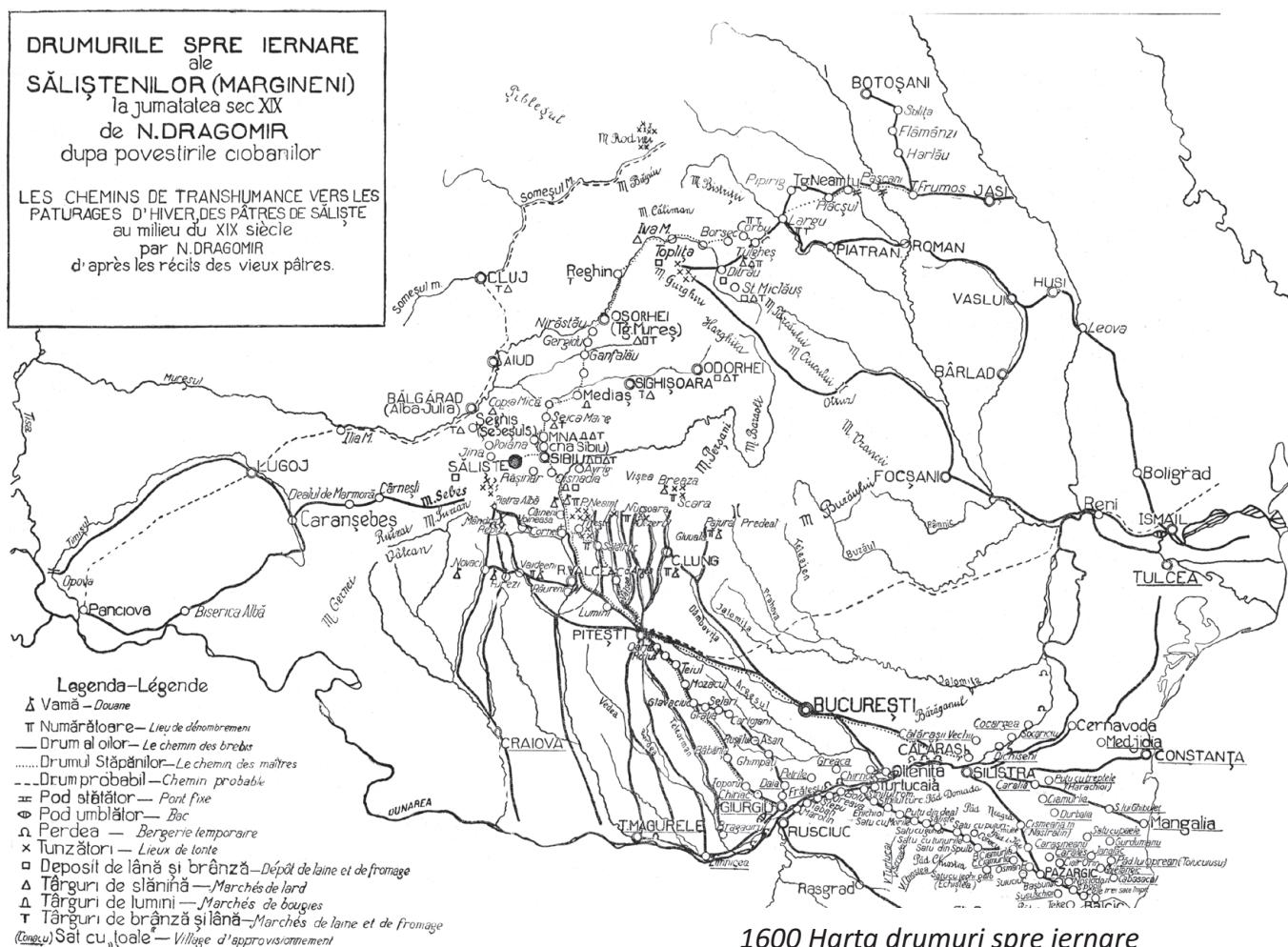
Aurelia LĂPUȘAN

Mai întâi despre Ion Ionescu de la Brad. Este unul dintre fruntașii revoluției pașoptiste, prieten cu Nicolae Bălcescu și Ion Ghica. După exilarea capilor revoluției, ajunge profesor și director la Școala de agricultură de la San Stefano – Turcia, apoi la una înființată de el însuși pe domeniile vizirului Reșid Pașa, în Tesalia. A fost membru în Consiliul imperial de agricultură și expert pentru moșiile sultanului. Enciclopedist, membru al Academiei de științe române, întemeietor al economiei agrare ca știință.

Dobrogea îi datorează acestui mare patriot, revoluționar activ, una din cărțile fundamentale pentru perioada stăpânirii otomane. Cunoștea foarte bine meleagurile pontice, încă din anul 1849, când îi scria lui Ion Ghica: „Am auzit că mai multe familii de țărani din Valahia se află alungate

din țară pe țărmurile drepte ale Dunării. Unii zic că acest număr ar ajunge până la cifra de 3.000; dar măcar 300 de-ar fi, totuși s-ar putea face cu dânsle o colonie, un sat de țărani expatriați, cu o organizare bine cumpănită, spre a asigura traiul lor, spre a-l deprinde în cultura mică și în cultura mare, bazate pe libertate, spre a forma și lumina pe copiii lor. Un cuib de români în care să se crească ideile Proclamației este lucrul prin care am scoate din avortarea revoluției elementele cele mai curate pentru o viitoare mișcare și, ce este mai important, pentru consolidarea ei prin organe formate de noi...”¹. Revoluționarii pașoptiști fac planuri de reizbucnire a revoluției și iau în calcul reevaluarea

¹ Victor Slăvescu, Corespondența dintre Ion Ionescu de la Brad și Ion Ghica, 1848-1874, București, 1943, p. 51.

agriculturii Dobrogei, dezvoltarea ei pe baze noi, prin împroprietărirea țăranilor, înființarea de ferme agricole, școli de agricultură, o rețea de transporturi moderne, o administrație nouă, înființarea unui stat bazat pe principiile Proclamației de la Izlaz.²

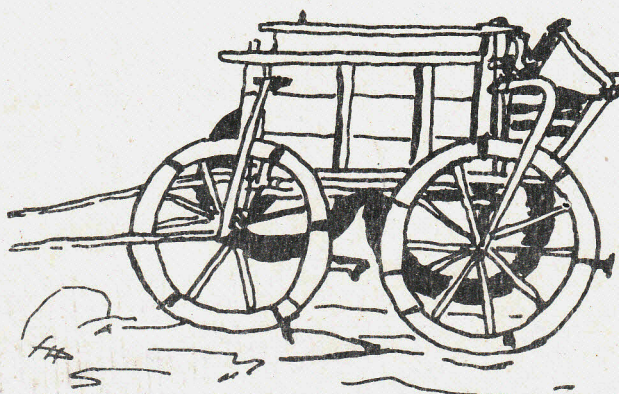
Ion Ionescu de la Brad întreprinde lunga sa călătorie în Dobrogea – ce a durat patru luni – din îndemnul și cu ajutorul bănesc al lui Ion Ghica. Publică impresiile în „Journal de Constantinopolo”, condus de Noguès, apoi le strânge în broșura „L'excursion agricole dans la plaine de la Dobroudja”. Lucrarea a fost tradusă în limba română de Florica și Vintilă Mihăilescu, în 1922, sub titlul „Excursiune agricolă în Dobrogea, de Ion Ionescu de la Brad, 1850” și publicată în „Analele Dobrogei”.

Ion Ionescu de la Brad ajunge în Dobrogea după o călătorie efectuată pe mare, poposind la Varna, în aprilie 1850. de acolo, pleacă mai departe într-o faimoasă căruță trasă de un biet cal, pe care o și desenează și o trimite prietenului său Ion Ghica, spre a cunoaște și el cum se călătorea pe meleagurile pontice. Descrie în reportaje de un pitoresc inegalabil, pline de informații veridice, întâmplări, oameni și locuri. Prin el, reverberează mai bine în Dobrogea ideile revoluției române.

„Varna, 20 aprilie 1850. /.../ La suhaturi vin pe an peste 6.000 de mocani români supuși austrieci. Și fiindcă Brătianu este întrebuințat la cancelarie, apoi mi-au făgăduit a mă face cunoscut cu mai mulți dintre cei mai însemnați mocani; el îi cunoaște. Oare asociindu-ne cu dâșii, nu vom avea bani ca să luăm în arendă toate suhaturile și să le exploatăm noi pentru noi și cu toți mocanii, care în tot anul cutreieră Ardealul, Banatul, Valahia și Moldova?”

Mulți dintre mocani, care n-au dreptul de a sta în țara turcească decât numai șase luni, rămân cu vitele câte un an și doi, se însoară cu fete românce din Dobrogea, și turcii caută a-i face raiele (creștini supuși turcilor), iară ei se țin de poalele consulului austriac spre a rămâne sudiți (supuși străini). Această discuție a ajuns acum departe, și de aceea pașa a cerut la Poartă dezlegare: ce să mai facă cu acești însurăței? Consulul, prin Ambasada din Constantinopol, îi cere de sudiți; turcii îi vor de raiele. Această dezbatere ți-ar da prilejul să scormonești chestiunea generală a românilor din Dobrogea.

Harabaua dobrogeană a lui Ion Ionescu de la Brad.

1850 harabaua lui Ion Ionescu de la Brad cu care umbla prin satele Dobrogei

Românii și mocanii din Dobrogea se pare că sunt foarte importanți pentru consulii austrieci care, cu apărare, află prilejul de le vârî mâna în pungă. /.../ Din vorbele Brătianului și ale altora de aici am aflat că românii raiele din Dobrogea simt mare nevoie de un apărător în Constantinopol, ca și sudiții mocani și mi se pare că consulul de aici austriac îi exploatează în felul acesta, fără să le poată îndestula trebuință, și ceea ce face este prin Pașa și oamenii cumpărați ai lui. Este o uzurpație, pe care se teme a o pierde. /.../ Mocanii veniți de curând din Ardeal, îmi spune Brătianul, au adus vestea că lancu (Avram) a venit la Sibiu cu patriarh românesc de la Beciu. (...)

Kiustengea, 20 aprilie/2 mai 1850 (...) De la Varna m-am dus la Pazargic. N-am putut să aștept acolo 12 zile deschiderea iarmarocului. Am găsit români din Ardeal, din Moldova și din Valahia. Am aflat de mocanii cei mai cu putere și propunându-mi-se a-i vedea la turmele lor și la iarmarocul de la Carasu, ce se face de azi într-o lună, m-am întors la Balcic; de acolo, pe malul mării, prin Cavarina, capul Tuzla, Mangalia, am ajuns alaltăieri în Kiustengea. Aici am dat de fiul celui mai bogat mocan din Kazan, anume Zaharia Blebea, la care am să fac sărbătorile și cu care plec astăzi din Kiustengea la Cernavodă. Mocanii cei mai însemnați din Dobrogea sunt: din Kazanul Balcicului: Ion Munteanu, Vasile Milea, Dimitrie Bobinaru, Neculai Șchiopu; în Kazanul Kiustengei: Hagi Poenaru, Zaharia Blebea, Jalea Duțul, Iacob Craiul; în Kazaua Babalii (Babadag): Ion Târnăvu, Gheorghe Roșca; în Kazaua Tulcii: feciorii Oancei și Golea, care se află în Tulcea așezat (n.a. – aceste ultime două nume le reîntâlnim mai târziu în

² Gheorghe Dumitrașcu, „Influența factorilor social-politici și economico-geografici în dezvoltarea agriculturii Dobrogei (1800-1944)”, în Studii și cercetări de geografie aplicată a Dobrogei, 1972, p. 309 ș.u.

Medgidia, mari fermieri și oficiali).

/.../ Între Kiustengea și Bogazchioi numai un sat se află, Anadalchioi, jumătate de ceas. În săliștea satelor se poate așeza oricine ar voi. Și toată linia asta, precum și malurile ghiolului, de la Bogazchioi, se pot locui. Carasu, locul unde se face de două ori pe an cel mai vestit iarmaroc al Dobrogei, încă este pustiit. De la Carasu, până la Bogazchioi, în dreapta și în stânga, sunt cășle de-a lui Said Pașa; asemenea, are un ciflec între Rasova și Cochirleni, sat moldovenesc numit Enichioi, pe la lacul ce are scursură în Dunăre. (...) Tot pământul este al sultanului. Cine voiește pământ, vine și ia. Acela luat până acum, și ocupat de sate, plătesc cu zeciuială dreptul proprietății care, din Kazanul Kiustengea, după vânzarea din urmă făcută de Pașa de la Varna, de care atârână și Kiustengea, se suie la 230.000 lei, de la 36 de sate. Pământurile cele slobode, precum am zis mai sus că sunt părăsite cu sate cu tot, sunt de luat; și cel ce le ia se supune îndatoririi de a da dijma care se vinde la mezat, și pe care o poate lua chiar acel ce exploatează pământul, ca să dea el singur în bani de-a dreptul statului venitul, embaticul, fără de intermediul arendașilor de soiul dijmelor. (...) voi cerceta, voi căuta, în partea în care mă duc, și despre această treabă care se poate realiza precum se realizează și ciflecurile date lui Lamartine (n.a. – Prieten cu revoluționarii români, Alphonse de Lamartine a avut drept de concesiune asupra unor cariere de piatră din nordul Dobrogei, la Măcin, pe care le-a exploatat prin intermediul unui administrator, Raymond. A susținut cu piatră construcția căii ferate Cernavodă-Constanța. Cele 200 hectare de teren i-au fost donate de sultanul Abdul Medgid pentru poezia „Les Orientalis”, după ce poetul fusese ruinat și decăzut din funcțiile înalte administrative, ca urmare a înăbușirii revoluției pașoptiste. El a cerut sultanului o concesiune de teren, în vederea exploatării. Acesta i-a dat în Dobrogea și Liban, pe durata de 30 ani. Din păcate, poetul le-a lichidat spre sfârșitul vieții. Călătoria proiectată în Dobrogea nu a mai avut loc.)³/.../ Hasan Pașa mult a căutat Dobrogea; are, de bună seamă, idei mari de colonizare, de vreme ce a și realizat; în mai multe Kazale ale Dobrogei, a prins ciflecuri în părțile cele mai favorabile producției. Am auzit că are și în Kazaua Babadie, mai încolo de Kiustengea, în tătarime, încă un ciflec am văzut și în Kazaua Pazargicului, făcut de trei ani, părăsit de un an, încât cu nimic îl poate lua și este la așa de bun loc, la așa mare îndemânare, cât nu poate lesne găsi cineva un mai bun loc în părțile acelea,

la șase ceasuri de Balcic, la șase ceasuri de Varna, în marginea Deliormanului, la poalele codrului, pe cel întâi șes al Dobrogei. Eu mi-am pus ochii și pe ceflicul acesta. Însă acum mă grăbesc să văd pe acelea de la Carasu, înainte de Bogazchioi, ale lui Said Pașa. În ele mi-i nădejde precum și în suhaturile siliștelor, satelor din marginea Dunării.

/.../ O țară mai favorită decât Dobrogea pentru vinderea produselor ce se strecoară pe Dunăre și pe Marea Neagră, rar se poate găsi altundeva. (...) Eu, după cum văzuși românii de aici, am găsit California națională a noastră. (...) Aici, în Dobrogea, femeia română are o importanță rară, este un lucru scump și respectat. Este rară în privirea numărului uriaș al burlăcimii române ce trăiește în locurile acestea; femeia este scumpă; cel mai sărac flăcău trebuie să cheltuiască 2.000 lei cel puțin ca să se însoare, căci trebuie să cumpere haine la toate rudeniile fetei; lucru ce face ca o fată să fie privită în familia sa ca un odor neprețuit. /.../ Am văzut o fată atât de frumoasă, cât, zău, nici Ileana Cosânzeana n-a putut s-o întreacă în mândrețe. Când am văzut-o, avea un trandafir în cosiță, și sta la stativă, țesând o pânză mai subțire decât a păianjenului, căci pe-aicea se face borangic, și sunt aguzi poate și de 100 ani de bătrâni”. /.../

Carasu, 1 iulie 1850. „Eu am văzut Dobrogea. (...) Muncitorul în Dobrogea este românul, atât pentru plugărie, cât și pentru păstorie. Argații și ciobanii de la turci și tătari sunt români burlaci, veniți din toate părțile și căpătuiți spre a-și afla liniștea încât pentru bei și pași satele sunt obligate de a da feciori pentru plugărie și numărul total al acestor oameni pribegi fără căpătâi, din care găsește cineva și turciți, alcătuiește o samă de cel puțin 5-6.000.”

Ion Ionescu de la Brad își propusese să ceară lui Said Pașa un cioflec la Carasu, pentru prietenul său aflat în exil, Nicolae Bălcescu, cu care de altfel întreținea o intensă corespondență.

NICOLAE BĂLCESCU VISA SĂ DEVINĂ LOCUITOR AL DOBROGEI

20 iulie 1850. Nicolae Bălcescu, din Paris, către prietenul său Ion Ghica: „Iubite Ghica, scrisorile lui Ionescu m-au interesat foarte mult. P-acolo ni se deschide un câmp felurit și bogat, în care putem semăna și mult secera. Trebuie să ne ocupăm cu tot dinadinsul. În loc de canal la Kiustenge n-ar fi mai bine d-a face un drum de fier? Spune lui Ionescu să-mi capete și mie un ciflec, căci am de gând ca cel mult de primăvară să merg să mă așez în Dobrogea,

³Pontica, XXI, 1985, pag. 278

poate frate-meu Costache o merge înainte. Aș vrea să am mai multe amănunturi despre aceasta. Ar fi bine ca Ionescu să facă o relație lămurită despre toate într-un memoar și să mi-l împărtășească, ca să ne putem folosi de dânsul.”

De unde cunoștea Bălcescu Dobrogea? Să ne amintim că, împreună cu August Treboniu Laurian, au publicat cea dintâi revistă istorică – și singura multă vreme – intitulată *Magazinul istoric pentru Dacia*. Din 1845 până în 1847, apar cinci volume. Laurian publică, în volumul al II-lea, 1846, pag. 65-128, un reportaj de călătorie efectuată în vara lui 1845, în zona Dunării. Sunt descrise antichitățile Dobrogei în „Istria”. În volumul următor, sunt publicate inscripțiile găsite la Troemis, cetate dobrogeană. Acest spațiu geografic era tratat de cei doi patrioți români ca parte integrantă a țării.

Bălcescu revine în corespondență asupra intenției de a se ocupa cu agricultura în Dobrogea:

6 septembrie 1850. (...) „Scrie-mi mai lămurit despre pământul ce veți lua în Dobrogea. Am trebuință să găsesc mijloace d-a trăi și încă d-a face bani, căci sunt ruinat și n-o mai poci duce în streinătate”.

Revine 20 zile mai târziu: „Am nevoie ca să las Parisul la primăvară și aș voi să pot câștiga bani cât mai mulți. Fă bine de mă povățuiește ce e de făcut acolo; și dă-mi amănunturi despre mijloacele și banii trebuincioși ca să întreprind exploatarea unui ciflec.

Însărcinează pe Ionescu a mă lămuri despre toate, scriindu-mi. Am nevoie să mă îmbogățesc și eu în acea Californie descoperită de dânsul.”

La 26 octombrie 1850, preocupat de același gând, revine: „Nu mi-ai răspuns la ceea ce îți scrisesem despre cum aș putea trăi și face bani mulți muncind pe-acolo sau în Dobrogea. Scrie-mi lămurit, interesându-te de aceasta că ți-am arătat starea mea financiară”.

6 noiembrie 1850. „(...) Cu proiectul de exploatare n-am sfârșit încă, din pricină că am însărcinat pe un prieten ca să-l dea în cercetare unui inspector de agricultură de la Ministerul comerțului și încă nu mi l-a adus, dar cu poșta viitoare ți-l înapoiez. Atunci îți voi trimite și regulamentele și formularele Institutului agricol de la Versailles și a tuturor fermes-écoles din Franța, ce mi s-a dat de la Ministerul comerțului”.

16 noiembrie 1850. „Memoarul tău despre exploatarea Dobrogei îl dădusem la Ministerul comerțului, ca să-l dea în cercetare unui agronom, căci eu nu cunosc astfel de lighioane, dar după ce

mi l-a ținut vreo câteva zile, mi-l aduse prietenul meu înapoi, fără ispravă. În disperare de cauză, m-am dus ieri la Versailles și acolo m-am îndreptat către directorul Institutului agronomic și i-am lăsat memoarul să-l cerceteze. Nu-l pot avea până mâine seară, de aceea tocmai cu poșta viitoare ți-l trimit. Atunci îți voi trimite și statutele des fermes-écoles”.⁴

Ion Ghica răspundea marelui exilat: „Dacă vroești să ai un ciflec, este foarte lesne, sunt foarte multe locuri de ocupat, dar o să-ți trebuiască bani pentru exploatat. Mai bine să iei o acțiune în întreprinderea fermei model”.

La 4 august 1851, Ion Ghica îi scria lui Bălcescu, asigurându-l că va cere de la turci un pământ în Dobrogea, pe care să facă o fermă model și o școală de agricultură; la 5 octombrie îi trimitea un proiect de fermă model, pentru a-l da la studiu vreunui agronom de la Paris.

În anul următor, persista în ideea sa de a întreprinde exploatare agricolă în Dobrogea. În acest scop se adresa lui Ahmed Effendi, întrebându-l dacă ar putea solicita guvernului turc concesiunea unei suprafețe de cultură, cu obligația pentru dânsul de a înființa o școală de agricultură.

Din păcate, marele patriot român Nicolae Bălcescu sfârșește dureros la Palermo, în noiembrie 1852, și nu-și mai vede visul împlinit.

Este anul în care Ion Ionescu de la Brad, publica în presa vremii: „Românul în Dobrogea calcă pe ruinele măririi strămoșilor (...). Nu este țară pe lume care, pe o așa de îngustă întindere de pământ să cuprindă mai multe monumente antice ca Dobrogea; lucru ce arată bune semne asupra viitorimei acestei țări când ea va ieși din starea de sălbăticie și de întelenire în care se află astăzi”.⁵

Ion Ionescu de la Brad gândea și la construcția unui canal care să străbată Dobrogea, evaluându-l la 23 milioane de piaștri.

Mai lucid, Nicolae Bălcescu, căruia i se transmisese această intenție era de părere că „în loc de canal la Kiustengea, n-ar fi mai bine d-a face un drum de fier?”.

Entuziasmat, Ion Ghica începe demersuri pe lângă comisarul extraordinar al Porții Otomane în Principate. Izbucnirea războiului Crimeii reactualizează problema construirii unui canal de comunicație între Dunăre și Marea Neagră de-a lungul istmului dobrogean, din motive de ordin strategic și militar.

⁴ Corespondența dintre Nicolae Bălcescu și Ion Ghica în Nicolae Bălcescu, Opere complete, vol. VI, București, 1964, pag. 296 ș.u

⁵ Comunicări de istorie a Dobrogei, Muzeul de istorie națională și arheologie, Constanța, 1980, pag. 14

Limba noastră cea română

Sorin BERCARU

Conștiința de sine a unei națiuni moderne și comportamentul ei depind în mare măsură de recunoașterea intrinsecă a simbolului ei național, ce rezonază în conștiința tuturor, ce este perceput în fiecare moment, de veacuri, amplificat fiind de faptele înaintașilor, și ce va fi auzit mult timp de acum încolo. El are puterea de a forma un tot din trecutul, prezentul și viitorul unei națiuni,

formându-se precum marea care nu se împuținează și nici nu dispăre, ea este întodeauna prezentă, căci forța ei e prin ea însăși. Acest simbol ce animă sufletul românesc este LIMBA ROMÂNĂ, liant a tot ce este românesc. Supraviețuirea românilor se datorează limbii lor, care, lovită de vicisitudinile istoriei, nu s-a lăsat vreodată, așa cum remarcă mari oameni ce reprezintă repere în istoria noastră.

„Da, de la Roma venim, din Dacia Traiană! Se cam ștersese diploma noastră de nobleță: limba însă am transcris-o din buchile noastre gheboșite de bătrânețe în literele de aur ale limbilor surori. Cam degenerase arborele nostru genealogic cu câte o codiță străină, dar îl vom curăți de toate uscăturile”, vorbește cu mândrie marele Mihai Eminescu despre originea românilor și a limbii lor, despre importanța trecerii la alfabetul firesc al limbii.

„Limba română are virtuți complete, adică poate fi vehicul a tot ce se întâmplă spiritual în om. E foarte greu de mânuit. Prin ea poți deveni vultur sau cântăreț de străină”, afirmă Petre Țuțea.

Iar Vasile Alecsandri spune despre limba română că este *„tezaurul cel mai prețios pe care-l moștenesc copiii de la părinți, depozitul sacru lăsat de generațiile trecute.”*

Puterea de creație a limbii române este asemenea unui stejar cu trunchiul gros și ramurile ce se extind nemărginit. În ea sălășluiesc dragostea,

tristetea, bucuria, nevoia, dorul (cuvânt inexistent în altă limbă) și tot ce înconjoară omul în viața lui scurtă, toate transmise de-a lungul secolelor. Limba are memoria trecutului, speranțele viitorului și patimile prezentului.

Cea mai veche mostră a limbii vorbite în spațiul carpato-danubiano-pontic o găsim în povestea relatată de către călugărul și cronicarul Teofan Spovednicul (752-817) în lucrarea sa intitulată *„Cronographia”,* o întâmplare ce are loc într-o expediție militară întreprinsă de către bizantini împotriva avarilor.

*„... Un animal de povară aruncase sarcina de pe el și cineva a strigat pe stăpânul animalului să îndrepte sarcina, zicându-i în limba maternă: **Torna, torna, fratre** [„întoarce-te, întoarce-te, frate”]. Stăpânul catărului n-a auzit glasul, dar l-au auzit oștenii și, crezând că sunt înfrânți de dușmani, o luară la fugă, strigând în gura mare: Torna, torna. Cuprins de spaimă grozavă, hanul avarilor începu să fugă și el din răspuțeri. Și era un lucru vrednic de văzut cum romanii și avarii fugeau unii de alții, fără să fie urmăriți de nimeni.”*

George Călinescu este primul care abordează problema acestor cuvinte ca fiind rostite *„în limba părintească”,* în lucrarea *Istoria literaturii române de la origini până în prezent:* *“Ceea ce jurământul*

de la Strasbourg (842) este pentru limba franceză și *Carta Capuană* (960) pentru cea italiană au crezut unii că pot înfățișa pentru limba română cuvintele **torna torna, fratre.**"

Istoricul Gheorghe Brătianu crede că aceste cuvinte „*reprezintă o expresie din limbajul roman, așa cum se formase el în acea epocă în regiunile balcanice și dunărene. Cuvintele **Torna torna fratre** aparțin probabil unuia și celui mai însemnat din substraturile peste care Limba Româna s-a clădit*”, iar Neagu Gjuvara subliniază la perfecție importanța limbii române prin cuvintele sale „*...suntem singura țară mare din Europa a cărei unitate e exclusiv întemeiată pe limbă.*”

Numele de „rumână” sau „rumâniască” pentru limbă este atestat în secolul XVI la mai mulți călători străini precum și în documente românești ca **Palia de la Orăștie** sau **Letopisețul Țării Moldovei**.

Un bun exemplu al rezistenței și al unității păstrate prin limbă îl reprezintă însăși utilizarea acesteia în zone în care fusese interzisă odată cu apariția granițelor impuse de conjunctura nefavorabilă în care se afla România la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial și care ar fi putut duce la dispariția Limbii Române prin deportări masive în estul îndepărtat al fostei Uniuni Sovietice. Toate acestea au făcut ca Limba Română să devină limbă minoritară în Ucraina, Azerbaidjan, Kazahstan, Kârgâzstan, Rusia, Tadjikistan și Turkmenistan, țări ce au aparținut lagărului sovietic.

Statul Român trebuie să se zbată pe toate căile pentru a asigura păstrarea și continuitatea Limbii Române în aceste zone, în care acești naufragiați ai istoriei noastre au ajuns fără voia lor. Datoria fiecăruia dintre noi este de a face ca aceste picături de spirit românesc să nu dispară prin uitarea lor.

În Moldova noastră dintre Prut și Nistru, Limba Română, **axis mundi** pentru frații noștri, a dovedit rezistența îndârjită cu care aceștia au continuat să își vorbească limba maternă, iar alegerea ca imn național al Republicii Moldova a poeziei **Limba Noastră** de Alexandru Mateevici (22 iulie 1995) demonstrează dorința lor nestrămutată de a reveni la sânul Patriei Mamă.

Astăzi, 2018, în Anul Centenar al Marii Uniri, românii de pe ambele maluri ale Prutului, vorbitori ai aceleași limbi, își doresc UNIREA și mutarea graniței la Nistru. Lucru ce se va realiza cu ajutorul lui Dumnezeu și al patrioților acestei nații!

Limba noastră cea română

Grigore Vieru

Sărut vatra și-al ei nume
Care veșnic ne adună,
Vatra ce-a născut pe lume
Limba noastră cea română.

Cânt a patriei ființă
Și-a ei rodnică țărână
Ce-a născut în suferință
Limba noastră cea română.

Pre pământ străvechi și magic
Numai dânsa ni-i stăpână:
Limba neamului meu dacic,
Limba noastră cea română.

În a limbilor tezaur
Pururea o să rămână
Limba doinelor de aur,
Limba noastră cea română.

Ziua de 6 iunie 1917 și povestea steagului tricolor al lui Simion Murafa

Dr.Maria DANILOV, Institutul de Istorie al Republicii Moldova

Genericul „Oaspeți iubiți în Chișinău”, apărut în ziarul *Cuvânt Moldovenesc*, pe 14 iunie 1917¹, ascunde mesajul unei însemnate pagini de istorie românească, petrecută în spațiul basarabean în contextul Marelui Război (1914-1918), dar și legătura acestuia cu evenimentele premergătoare Marii Uniri din anul 1918.

Este vorba despre trecerea voluntarilor români din Ardeal și Bucovina prin Chișinău. Amintim, în context, că în cursul anilor 1915-1917, numeroși soldați români din armata austro-ungară – prinși în luptele războiului – au fost luați prizonieri de către armatele imperiale ale Rusiei. Aceștia erau concentrați în lagărul de prizonieri de la Darnița, de lângă Kiev. În 1917, în urma negocierilor purtate între partea română și cea rusă, s-a decis ca prizonierilor români să le fie permise înrolarea lor ca voluntari și participarea la luptele de pe frontul românesc, alături de armata română. Iată ce ne relatează în această privință ziarul „Cuvânt Moldovenesc” din Chișinău:

¹ *Oaspeți iubiți în Chișinău*, în „Cuvânt Moldovenesc, nr. 47 (247), 14 iunie, 1917, p. 5.

„Marți la 6 iunie, au trecut prin Chișinău, către frontul românesc, 1200 de soldați români. Erau prizonieri (plenici) luați de armia rusească în Galiția și în Polonia de la austrieci și de la unguri – și s-au grămadit acum să dezrobească țara lor, Transilvania, din mâna ungurului și neamțului.

În total în întreaga Rusie sunt ca la vreo 130.000 de prizonieri români luați din armia austriacă de la începutul bătăliei. Încă de când România a intrat în bătălie ca să-i dezrobească de sub unguri, ei au cerut stăpânirii vechi lui Nicolai al II-lea și lui Știrmer, să le dea dezlegare să alerge și ei la luptă sub comanda românească împotriva ungurului și neamțului. Dar Nicolai al II-lea și neamțul Știrmer au vândut România nemților, precum au vândut și Rusia și nici că și voiau să le asculte rugămintea.

Azi stăpânirea cea nouă, a slobozeniei, le-a dat dezlegare și de acum în toată săptămâna trece câte un tren (poezd) lung împodobit cu verdeață și cu steaguri. Și ce mândrețe de flăcăi, Dumnezeuule, și ce rânduială! Toți știu carte și limba noastră”.²

² Ibidem, p. 5. După alte surse, trenul special al voluntarilor ardeleni a pornit spre țară – pe ruta Kiev-Kazatin-Jmerinka-Bender-Chișinău-Iași – pe 3 iunie 1917, într-o seară de sâmbătă, încărcat cu cca 120 de ofițeri (după altă sursă 116

Voluntari români din Ardeal și Bucovina concentrați în lagărul de prizonieri de la Darnița, de lângă Kiev (1917)

Din cele relatate mai sus, ar trebui să reținem un moment deosebit de important: problema ostașilor români căzuți în prizonierat la ruși a fost rezolvată doar în urma evenimentelor petrecute în Rusia (revoluția din februarie 1917), de către „stăpânirea cea nouă, a slobozeniei”, care le-a dat dezlegare. Or, acest fapt aruncă mai multă lumină asupra procesului de negociere dintre ruși și români în privința corpului de voluntari ardeleni și ne oferă un răspuns la întrebarea de ce acestor cereri nu li s-a dat curs până în luna februarie 1917.

Cronica știrilor este completată și cu alte amănunte nu lipsite de importanță. Voluntarii ardeleni au staționat în Chișinău, fiind întâmpinați la gară de mai mulți moldoveni veniți ca să-i „hiritisească”: „Frații transilvăneni erau înșiruiți frumos în dosul gării (vokzalului), sub ascultarea comandanților. Ascultau cuvântările moldovenilor și, după fiecare cuvântare, corul lor cânta câte un cântec. Și cântau așa de frumos, că ochii moldovenilor s-au rumenit de lacrimi”³. Însă ceea ce este important să reținem ține de un fapt istoric deosebit de relevant în contextul manifestării sentimentului de unitate și solidaritate națională a românilor.

Dintre moldovenii care i-au întâmpinat la gară, cel dintâi i-a hiritisit Simion Murafa și le-a dăruit din partea moldovenilor „un steag transilvănean care e tot ca steagul moldovenilor (roșu, galben și albastru). Le-a spus să-l ducă la izbândă și să nu se oprească până ce n-au dat slobozenie tuturor românilor din Ungaria”.

Unele surse interbelice au publicat integral cuvântarea inimosului român basarabean Simion Murafa: „Frați ardeleni, trecerea voastră prin Basarabia nu ne-a putut lăsa reci. Am alergat cu toții să vă vedem, să vă îmbrățișăm și să ne unim pentru totdeauna sufletele. Ca să vă aduceți viața voastră întreagă aminte de ziua aceasta a înfrățirii noastre, vă dăm un semn de amintire. Prin mine, moldovenii vă oferă acest steag tricolor, simbolul unității noastre naționale. Pe el erau să fie scrise cuvintele „Libertate sau Moarte”.

Primiți-l cu dragostea cu care vi-l dăm și-l duceți cu bine peste Prut, peste Milcov, peste Olt, peste Mureș și peste Crișuri, până la Tisa. Fluturați-l triumfător peste întreaga întindere românească și împlântați-l apoi, în numele nostru, pe turnul cetății de la Alba Iulia. Duceți-l cu biruință sau muriți cu toții pentru idealul care vă însuflețește”⁴.

ofițeri) și peste 1250 de soldați, subofițeri.

³ Ibidem, p. 5-6.

⁴ Simeon Murafa (născut la 24 mai 1887, în comuna Cotuienii Mari, județul Soroca – decedat pe 20 august 1917, fiind asasinat mișelește în via de la Malina Mică (de la marginea Chișinăului) a prietenului său Andrei Hodorogea, de bandele bolșevizate ale armatelor rusești, care au invadat teritoriul Basarabiei în

Simeon Murafa (1887-1917)

Cronica din paginile ziarului „Cuvânt Moldovenesc” relatează și alte amănunte. La întâlnirea cu voluntarii ardeleni, Ștefan Ciobanu a rostit un cuvânt de binecuvântare în numele Partidului Moldovenesc, iar Vlad Cazacliu – din partea studenților moldoveni; Vladimir Herța – în numele Societății Culturale Moldovenești (refondată în aprilie 1917) – le-a dăruit o Sfântă icoană „a Mântuitorului, pentru ca vitejii transilvăneni s-o ducă cu biruință la biserica lor cea mare, la catedrala din târgul Sibiu”. Șirul relatărilor nu se încheie aici. Oaspeții dragi au fost invitați la o masă de prânz. Mulți dintre ei s-au arătat interesați să vadă Chișinăul, capitala Basarabiei, iar „la vreo 150” au venit la redacția „Cuvântului moldovenesc”, unde s-au întâlnit cu pământeanul lor Onisifor Ghibu. „Corul fraților transilvăneni a cântat și la „Cuvântul moldovenesc”, apoi cu cântece s-au îndreptat spre gară și răsunau ulițele Chișinăului de cântarea lor vitejească”⁵. Trenul voluntarilor ardeleni, împodobit cu ramuri verzi și steaguri tricolore, a intrat în gara Iași, a doua zi după plecarea din Chișinău, pe 7 iunie 1917, fiind întâmpinat de ministrul de război Vintilă Brătianu și de alți generali.

Să revenim însă asupra „știrilor” atât de relevante, ale anului 1917, cu privire la tricolorul basarabean, care, după unele mărturii de epocă era „un mare steag tricolor”, „un mândru drapel de mătase grea

vara anului 1917). Fruntaș al mișcării naționale din Basarabia, jurist, publicist, promotor al culturii muzicale. A făcut studii universitare la Kiev (licențiat în drept, în 1912).

⁵ *Oaspeți iubiți în Chișinău*, în „Cuvânt Moldovenesc, nr. 47 (247), 14 iunie, 1917, p. 6.

cusut cu fir de aur". Ar trebui să reținem că de la Simeon Murafa steagul tricolor a fost preluat de ostașul Victor Deleu, viitorul președinte al Uniunii Foștilor Voluntari Români.

Drumul „tricolorului lui Simeon Murafa” a fost lung și întortocheat.

După afirmația lui Victor Deleu, drapelul a fluturat triumfător nu numai peste întreaga întindere românească, ci și peste „trufașă capitală” Budapesta.

Voluntarii ardeleni au păstrat cu sfințenie drapelul oferit de basarabeni. După o ceremonie de sfințire, în ziua de duminică 16/29 decembrie 1918, l-au depus pentru păstrare temporară la sediul „Astrei” din Sibiu. Iar cu prilejul Congresului Uniunii Foștilor Voluntari Români. În 1925, pe 28 iunie, relicva basarabeană a fost dusă la Catedrala Încoronării din Alba Iulia, unde au depus-o într-un cadru festiv

încununat cu ceremonia sfințirii drapelului.

Celebrul „fotograf al Unirii” Samoilă Mârza, a fost prezent la ceremoniile de sfințire a drapelului tricolor și a „diplomei comemorative”, realizând pe plăci fotografice din sticlă 4 imagini (nr. 3455, 3456, 3457, 3458) și, care se păstrează în patrimoniul Muzeului Național al Unirii din Alba Iulia⁶. Din păcate, urmele tricolorului basarabean pot fi urmărite doar pe segmentul 1917-1925. După anul amintit, destinul acestei prețioase relicve a istoriei Marii Uniri a Românilor rămâne acoperit de o mare taină⁷.

⁶ Maria Vieru-Ișaeu, *O relicvă călătoare: tricolorul „unionist” al lui Simion Murafa* (Chișinău, 6 iunie 1917-Sibiu, 29 decembrie 1918-Alba Iulia, 28 iunie 1925). În: Revista Cugetul, nr. 4 (36), Chișinău, 2007, p. 49-52.

⁷ Constantin Ioan Inel, director general adjunct al Muzeului Național al Unirii de la Alba Iulia, prezent în cadrul unei Conferințe centenare la Chișinău (12 aprilie 2018, MNIM) a promis că va identifica piesele de patrimoniu cu referință la urmele relicvei basarabene – Tricolorul anului 1917.

Info - Datina

Festivalul de Dans „Stelele aurii”

La începutul lunii mai s-a desfășurat la Constanța **Festivalul de Dans „Stelele aurii”**.

Competiția se adresează tuturor instituțiilor de dans, cluburilor de stat și private, dansatorilor și participanților individual.

Astfel, dornici să-și afirme talentul, cursanții de la clasa de dans coordonată de profesoara **Adriana Hoidrag** au participat la mai multe secțiuni, obținând următoarele rezultate:

Loc II - Mtv Show 10-12ani

Loc II - URBAN 7-9 ani formații

Loc II - Dans Contemporan grup 4-6 ani

Loc II - Thematic Dance 4-6 ani

Loc I - Dans contemporan formații 7-9 ani

Obiceiuri de pe la noi

Cu un ochi în urmă

Adrian NICOLA

Ziua bună la dumneavoastră, cinstiți gospodari!

Se întorsese la mine în sat un om plecat de mult, care învățase pe acolo, pe unde umblase, a chiti culorile și a le potrivi de parcă nici nu erau puse de mână de om pe ziduri. I se spunea simplu, după meșteșugul său, Zugravul, zvonindu-se că ar fi pictat și ziduri de sfântă biserică, iar acum, întors acasă, făcea frumoase odăile cele bune, acelea de la drum, cum ar veni, oamenilor care îl tocmeau. Te scotea afară din locul tău o vreme, ca să nu-i furi meșteșugul, iar când ajungeai înapoi ți se părea că nici nu te afli dincoace de pereți și acoperiș de casă, fiindcă o lume nouă te privea dinspre peretele zugrăvit de el, de te și mirai cum nu se aude nici măcar un ciripit de la păsărelele acelea de vopsea.

M-am dus și eu la un vecin când Zugravul nici nu-și strânsese bine sculele să iasă din odaie și am privit minunăția: lacul cu apa lui verzuie, străjuit de sulilele papurei, copacul acela înflorit, soarele într-un colț și luna în celălalt, păsărelele și broasca de sub mal, casa îndepărtată, de la poalele pădurii, și câte cele. „Dar omul?” am întrebat eu. „Omul unde este?” „Este și omul”, m-a lămurit el zâmbind, apoi m-a luat de mână și m-a dus în colțul cel mai de jos și mai îndepărtat al zugrăvelii, unde abia se zărea un omuleț cu mustață, pălărie și ochelari pe nasul coroiat, semănând leit cu zugravul nostru. „Iată și omul”, mi-a grăit el. „Să nu te miri că este așa de mic, mai mic decât vietățile și ierburile. Acesta este locul lui între cele lăsate de Dumnezeu, mic și neînsemnat, dar destul de puternic pentru a se bucura de tot ce i se oferă și de a hotărâ asupra tuturor ființelor.”

Eu eram pe vremea aceea puțin mai ridicat decât colțul mesei celei mai mari, așa că mi-a fost greu să pricep atunci cum omul este „mic și neînsemnat” când până și eu, o ghijură de omuleț, eram mai mare decât iezii cu care nu încetam a mă juca, decât florile grădinii și grâul nedat în spic. Am înțeles mai târziu,

când lumea a început a mi se deschide, vorbele zugravului, și am pătruns tâlcul lor, văzând ce fac bătrânii noștri pentru a se simți palma bătătorită, lacrima neostoită și truda neodihnită în grija lor pentru a fi mai presus decât ceea ce îi înconjura.

Când se apropia cu pași de soare primăvara și neaua se lua de pe tăpșan, omul își aducea aminte cât de mic a fost, șir lung de zile fără sfârșit și nopți să nu le mai dai de capăt, speriat de pustiuul vântului și gerului, ogoit doar de nădejdea că nu sunt fără de sfârșit, când doar el cu ai săi și lupii mai pășeau prin ogradă. Gata, trecuse timpul în care fusese la mână sorților, era vremea ca și el să arate că încă mai este pe astă lume, nu s-a prăpădit sub iadul alb și rece care acoperise satul.

Tata-mare își ridica cușma pe ceafă și pândeau până a se bătători prima potecă spre plai, iar atunci o pornea agale într-acolo. Aburi îi ieșeau de sub dulamă de la graba și nerăbdarea de a da ochii cu pământul, iar când ajungea, picioarele i se retezau de la jumate și îngenunchea lângă semănătura sa de astă toamnă. Cu palmele scurma pământul reavăn pe brazdă și lua din el în pumn, de pe urma lăsată de plug. Îi dădea drumul printre degetele răsfirate și păstra în palmă doar boabele semănate, puse cu migală în pământ cu gând și rugă de rodire. Le pipăia, le mângâia, le descânta, ce le spunea el acolo, nu știu. Cred că le mai spunea și vorbe dragăstoase, fiindcă prea îi râdeau privirile a lacrimă ca atunci când dai cu ochii de cineva drag și multășteptat. Mai băga un bob în gură și îl mesteca, mai ridica altul către razele abia mijite ale soarelui, iar ce îi rămânea în palmă îngropa la loc. Se ridica apoi voios, se scutura pe nădragi, căuta spre răsărit și își făcea semnul crucii, apoi pleca fericit spre casă, vesel de parcă ar fi mers la mândre, fluierând un cântec învățat de el încă de pe vremea când era cătană.

Pe drumul spre casă moșneagul se oprea ba la o poartă, ba la cealaltă, pe unde văzuse el cândva pomi buni și roditori. Dăduse cu ochii la lot de zarzărul cu coaja mâncată de căprioare, de tufanul cel falnic din capul locului ce ținea de umbră cât era vara de mare, răjghinat de vifor, iar acum căuta alți pomi să pună în locul acestora și al celor la care le pusese gând rău, de găunoși ori casă de furnici și viespi ce deveniseră, încă de anul ce trecuse.

Nici mama-mare nu se lăsa mai prejos. Dădea fuga în pivniță, pe unde oblojise leandri și mușcatele ce nu-și găsiseră loc prin odăi, le cerceta, le curăța de uscăciuni, primenindu-le sachiile cu hârtii colorate ori dând cu var ciuberele cele mari cu doaga de lemn.

Chiar dacă era mititel în lumea sa precum omulețul zugravului, pe tata-mare nu-l scotea nimeni din casă la ordin, ieșea el atunci când voia și știa că este nevoie. „Nu m-au scos ei din bârlog austro-ungarii, rușii și nemții”, zicea el, „nu mă scoate el nici un pârlit de vătășel de sat. Eu ies că trebuie, nu că îmi poruncește el să fac treabă”. Și parcă niciodată nu făcea cum spunea omul stăpânirii, el făcea cum credea că este mai bine, și mai mereu o nimerea. Carte avea cât să nu rătăcească buchiile, dar mintea sa lucra în prieteșug cu ceea ce-l înconjura. Venea ordin să se facă șanț de-a lungul uliței, el însă nu îl tocmea așa, îl făcea pe șleau, pe unde știa cum cursese apa, chiar dacă îl certau oamenii primăriei că le-a stricat linia și că nu mai e frumos. „Mă, neică,” le zicea el, „e frumos ce e și bun”. L-au pus apoi să sape troscotul verde ce se întinsese ca o râie taman din bătătură și ieșise pe sub gard. „Nu pot”, le-a răspuns, „că este binecuvântat cu romaniță, pătlagină și izmă”. Nici măcrișul ce i se urcase pe gardul dinspre uliță nu a vrut să-l taie, că era bun cu ou plămădit în „zdrențe”, cum se mănâncă pe la noi, nici porumbarul în care își înțepea mereu ghearele cocoșul cel pintenat al curții, nici tufa aceea de agriș, pe care o adusesse doar el știa unde, din care abia scotea mama-mare câte o bibilică nimerită acolo de ameteala primăverii. O ramură nu a vrut să smintească din coroana corcodușului care se întinsese mult peste acoperișul casei, gata să-l dea jos la un vânt mai puternic. Nu, că așa cum era, ținea de adăpost hornului sobei din casă, de nu îi aducea iarna fumul înapoi, în odaie. Pentru toate avea câte o tălmăcire, iar dacă tâlcul nu era tocmai

cel nimerit, vorba cea de pe urmă a încăpoșatului bunic era „Dacă Dumnezeu l-a pus așa, se cheamă că așa trebuie să fie și nu cum vreau eu sau tu”.

Avea dreptate oare tata-mare sau purtarea lui era greșită, mânăta de simțăminte cu care nu te poți mândri? Câte cineva mai pizmași îi spunea că suferă de trufie, care ar fi piatra de temelie a păcatului, că era prea mândru, iar mândria asta a lui l-ar duce spre îngâmfare. Eu spun însă că gândurile lui erau cele drepte, chiar dacă adesea i se spunea că nu-i așa, și bine făcea. Niciodată viitura de apă nu venea peste casa noastră și nu intra în gârliciul pivniței ca la alții, iarna putea fi cât de rea și de nemiloasă nimic nu aducea spaime familiei, pentru că toate erau chitite și socotite la locurile lor, iar cât era vara și toamna toată ulița cerea ceva: câte o fiertură sau oblojeală din ierburile adunate de el, de pântecare, de vătămătură, de durere sau de rău la lingurică. Veneau la tata-mare, ca de la un adevărat doftoroi, dar și să-i ceară un sfat ca unui înțelept.

Acum, nu că zic eu, dar parcă nu mai ascultăm cu urechea cea bună glasul gliei, parcă omuleții din noi s-au umflat, s-au îmbătoșat, dar cu cât par mai mari, cu atât pare că sunt mai mici în fața naturii. Și poate, așa cum spunea prietenul meu, Gheorghe de la Vârtop, ar trebui să facem cum zice vorba ceea, „Privește falnic înainte, dar nu uita să mai tragi cu geana și înapoi!”

Zugravul s-a dus de mult cu zugrăvelile lui cu tot, tata-mare s-a dus și el să potrivească ogoarele de pe altă lume, iar omuleții cei smeriți de pe zidurile caselor românești s-au trezit deodată stăpânii uriași ai naturii lăsate de Dumnezeu. Munții o iau la vale, apele se reped pe sub case și obcini, mâncăm ce aduce nămolul din alte zări și nu mai știm parcă rostul palmei care să scurme după rodul pământului său. Hei, hei! De ne-ar veni odată mintea de pe urmă, să le punem pe toate la locurile lor, așa cum ni le-a lăsat bunul Dumnezeu și să clintim de la locul său doar ce e bun și vătămător!

Cu nădejdea că va veni vremea aceea, vă doresc lună a lui florar cu miroase și culori cum nu s-au mai pomenit, dar și cu câte o ploică pe cinste. Fiindcă așa cum se zice la noi, poporenii, „plouă în mai, avem mălai”.

***Cu smerenie, al dumneavoastră
Adrian Nicola***

Fetele lui Rusalim Împărat care au băut din Apa Vieții

Dr. Flori IUHAȘ

Rusalim împărat avea trei fete. Prin împărăția tatălui lor au găsit, într-o zi, un izvor de apă cum nu mai văzuseră până atunci. Apa era fără de culoare dar în ea erau oglindite toate lucrurile pământești. Au luat apă într-un clondir și i-au dat calului împăratului să bea. Calului i-au crescut aripi și așa s-a născut legenda calului nădrăvan și înaripat. Fetele au băut apoi și ele din acea apă și au prins și ele puteri magice!

Rusaliile sunt reprezentări mitice feminine, fabuloase, sinonime cu *lelele*, spirite ale morților care apar noaptea, înainte de cântatul cocoșilor, între *Paște* și *Rusalii*. În credința populară sunt fetele lui Rusalim împărat.

Spre deosebire de strigoii morți, care apar în anotimpul friguros, Rusaliile populează spațiul mitic românesc în timpul verii și fac rău numai în zilele care le sunt dedicate în *Calendarul popular*. După unii etnologi, spre deosebire de iele, fecioare îmbrăcate în alb, „copile frumoase, *Rusaliile* sunt bătrâne, babe urâte și gârbovite. Sunt duhuri rele care umblă în cete în număr fără soț (3-5-7-9), mai rar în număr cu soț (2-4-12)” (Ion Ghinoiu, 2008, p. 255).

După alții, Rusaliile sunt „niște fete tinere, frumoase și cam șturlubatice care o țin tot într-o petrecere și-o chiuală, fâlfâind deasupra câmpurilor la vreme de noapte. Unde joacă lasă iarba arsă. Pentru că au putere să pocească, să slujească și să ia mințile celor care le văd dansând sau fac imprudența să doarmă noaptea sub cerul liber, fie să iasă la fântână, sunt îmbunate cu nume frumoase (Iele, Zâne, Frumoase, Miluite, Dânsule, Cele Sfinte, Vântoase) și ținute la distanță cu ierburi de care se tem: pelin, leuștean, usturoi, odolean și avrămeasă” (Carmen Hulață & alii, 2000, p. 24). Cei „luați

din Rusalii” sau „apucați de iele”, pentru că au spus că le-au văzut sau auzit nu se vindeau decât descântați sau jucați în Căluș, Călușarii jucând prin sate tocmai în această perioadă a anului.

Pentru a fi îmbunate, li se împart pomeni abundente la Moșii de vară. În Banat, fiecare membră a cetei poartă câte un nume. Umblă însoțite de lăutari și petrec toată noaptea. Proveniența credinței în dansul frenetic cu prăbușiri în somn hipnotic își are originea într-un obicei local, *Căderea Rusaliilor* practicat în Duminica Rusaliilor de femeile populației românești din Timoc.

Ca o dovadă a vechimii vieții la Dunăre, Vasile Pârvan consemnează sărbătoarea Rusaliilor, (Rosalia). „...Dintre toate sărbătorile țărănești, cele mai des pomenite erau sărbătorile din mijlocul verii, prăznuite în cinstea și spre amintirea răposaiilor, la mormintele lor: *Rusaliile*, aduse din

Rusaliile Traditii 4 iunie 2017 zile libere Semnificatia Rusaliilor

Italia de coloniștii romani și răspândite repede în tot ținutul tracic dintre Marea Egee și gurile Dunării. Sărbătoarea se potrivea foarte bine cu datinile și obiceiurile tracilor, care credeau – toți – în nemurirea sufletului. Acel care serba Rosaliile arăta că nădăjduiește în dănuirea ființei noastre și după moarte, măcar așa ca un somn blând și împăcat” (Vasile Pârvan, 1974, pp. 68 - 69).

Inițial, sărbătoarea a cărei nume provine din lat. *Rosalia*, era considerată o zi a trandafirilor și consta în depunerea de trandafiri (*rosae*) pe morminte. Mitul Rusaliilor s-a concretizat „într-o sărbătoare păgână, suprapusă peste sărbătoarea creștină postpascală a Cincizecimii și devenită *Duminica Rusaliilor* când – sărbătoarea fiind legată de abundența vegetală a verii – casele sunt împodobite cu ramuri verzi. Dar în Dobrogea romanizată se statornicise (după atestări istorice) sărbătoarea trandafirilor *Rosalia* de la sfârșitul primăverii, fiind ținută de credincioși în relație directă cu pomenirile din cultul morților” (Victor Kernbach, 1989, p. 517).

„La Rosalia se făceau în toate târgurile și satele greco-traco-romane din Sciția Mică marile sărbători cu praznice pentru vii și morți deopotrivă. Astfel la «sărbătoarea trandafirilor» viii se întâlneau oarecum aievea cu morții, în acel mare praznic

ținut pe iarbă în cimitire, și înfățișat de săpătorii în piatră pe mai toate stanele de mormânt din părțile noastre. Se turna atunci, pe brazda care acoperea pe răposăți, vin și se punea colivă și se aprindeau lumânări și, mai ales, se aduceau ca podoabă multe, multe roze. Și întâlnirea aceasta, împăcată, la morminte cu cei răposăți, împărțirea pâinii și vinului și florilor și luminilor aprinse cu cei morți, împrietenea pe om cu gândul nimicniciei vieții, îi dădea putința să înțeleagă moartea ca o blândă odihnă. Și obiceiul, și credința aceasta au fost atât de cald îmbrățișate de localnicii de la Dunăre, că deși praznicele de la *Rosalia* erau păgâne, totuși, când a venit Creștinismul, ei n-au vrut să le părăsească și Biserica a trebuit să dea voie a se păstra și mai departe” (Vasile Pârvan, 1974, p. 69).

Cu ocazia acestei sărbători creștine, zice-se că s-au creștinat 3.000 de păgâni convinși de Apostolul Petru, întemeind astfel prima comunitate creștină din Ierusalim. În această zi se dă de pomană pentru morți. Zice-se că în această zi se împărtășesc toți morții, de aceea nimeni din familie nu mănâncă până nu se dă de pomană pentru cei decedați.

Aaicrea.ro

Povestea babei Paraschiva din Saraiu

Vasile TUDORAN

"Am venit în Dobrogea și ne-am așezat în Eni-Sarai, pe locul satului din vechime, cu mult înainte de 1877, pe când aveam opt ani. Tata venea aici de mic copil, cu taica moșu, cu turmele de oi. Am găsit aici vreo 130-140 de familii, care locuiau mai mult pe deal, pe unde aveau târle frumoase. În capul dinspre Hârșova al satului, stăteau vreo 35-40 de familii de veterani, printre care ne-am făcut și noi târle, așa cum avusesem la Săcele în Satu Lung. Am găsit aici și mulți turci. Toți trăiau în bordeie, pe deal către Valea Cișmelei, unde aveau și un mic cimitir.

Vorbeam aceeași limbă cu românii de baștină, veteranii și dicienii. Aveau aceleași obiceiuri de Crăciun și de Anul Nou ca și noi, serbau și ei, la Sfântul Dumitru, sărbătoarea adunării bucatelor de pe țarnă și sfârșitul și începutul anului păstoresc. Lui tata îi plăcea că era mult izlaz pentru oi. Din Lunca mare până dincolo de Pochină, cinci-șase km, era multă pană de stuf, pe care noi o tăiam cu cosoarele pentru nutreț la vite. În anii secetoși, când nu se făcea destul nutreț, mănăm cârdul de oi până pe baltă, la 10-12 km distanță, la muguri de salcie. Asta ținea tot timpul iernii. Spre primăvară, când mugurii se iuțeau și se apropiau de îmbobocit, nu-i mai mâncau oile, că se îmbătau, unele chiar și mureau. Atunci veneam cu oile acasă, și cu nutrețul adunat de vara, ne ajungeam până când venea timpul de ieșit la iarbă pe izlaz.

Înainte vreme, fetele nu erau coconoase ca acum, când nu mai vor să meargă cu oile, nici la plug. Ca să găsim iarbă bună și multă, să le fie bine la oi și să nu rămâna sterpe, după Sfântul Dumitru, tata punea tărhatul pe măgar cu de-ale gurii și tot ce trebuia și plecam cu cârdul de oi spre miazăzi. Mă lua și pe mine să-l ajut la păzit oile și să-i fac mămăligă. Luam opincile în picioare, jocul ăl mare și sarica, să am cu ce mă înveli pe frigul nopții și plecam. Într-o iarnă ne-a apucat un vifor mare pe o văgăună în apropiere de Băltăgești. Înspre ziuă, tata a strigat la mine: "Scoală, fata tatii, să aprindem focul, să facem mămăligă, să mâncăm, să dăm și la câini și s-o luăm către casă, că s-a întetit viforul rău de tot. Când să mâncăm, ne pomenim cu o haită de dihanii, vreo 10-12 grămadă peste noi, gata-gata să-i scăpăm în oi. Aveau atunci niște câini tare bărbați,

care au ieșit înaintea lupilor și s-au pus proptă în fața lor. Doi dintre ei s-au întors la cârd și au început să le dea roată oilor, să nu apară și alte dihanii din cealaltă parte, că așa au obiceiul. Tata a tras câteva bubuituri și dihaniiile au dispărut în câmp.

Când să plecăm, a început vijelia, cu vârteje de zăpadă, că ne lua pe sus. Ca să venim spre casă, trebuia să mergem cu crivățul în față. Oilor nu le place așa ceva și s-au întors cu spatele în vânt și vijelia ne-a dus, fără să vrem, până în satul Băltăgești. Un sat numai de rumâni neaoși, unde un moș, român bun, omenos, ne-a dat nutreț pentru oi și tot ce ne-a trebuit. Tata a scos galbeni de la chimir și i-a plătit moșului pentru tot. Am mas în Băltăgești vreo 5-6 zile, până s-a ostit bine viforul și vremea s-a mai înmuiat și, într-o dimineață, am plecat la drum cu cârdul de oi. Spre seară am ajuns în Sarai. Mama a știut tot timpul despre noi, că tata a plătit un om, care a venit pe jos la noi acasă de i-a adus mamei vești.

Când a început răzbelu rusu cu turcu și românii, eu eram fată de 14 ani. Au venit turcii și la Saraiu să ia la răzbel pe românii noștri și pe veterani și pe mocani. Dar majoritatea lor s-au răsfirat prin văgăuni, iar unii au fugit pe baltă, la desiş și s-au ascuns. Tata a luat-o pe la Colțan, pe Valea Gârliciului și a trecut pe Miriștei, pe la Petriș, în Valea Nămoliciului, unde era pe atunci un desiş mare și apă de băut pentru oi și pentru oameni. Au fost atunci zile de grea cumpănă pentru noi românii civili. La Hârșova a fost bătaie mare. Românii au stat ascunși pe malul Dunării și, când au trecut barabaftelile turcești, au tras în ele cu tunul și au lovit una mare, de s-a răsturnat în mijlocul apei și s-a dus la fund. Trăgeau cu ghiulele și turcii și românii de pe mal, era o bubuitură de ziceai că se scufundă pământul. Se auzea aici la noi, la 15-16 km.

Ce bucurie a fost în satele din Dobrogea când am primit vestea că românii noștri i-au biruit pe turci. Tata a intrat în cârdul de oi, a prins una mai frumoasă și a tăiat-o. Mama a făcut o mămăligă mare și vreo 5-6 pâini de grâu, că se făcuseră bucatele în acel an. Au adus vin cu gălețile de muls oile și au adunat pe toți vecinii. S-a încins o petrecere mare, până dimineață".

Constanța prezentă la Târgul de turism de la Bilbao

Iulia PANĂ

Peste, 76.000 de persoane au vizitat Expovacaciones 2018, a 39-a ediție a târgului internațional de turism și timp liber organizat în Spania - Țara Bascilor de Bilbao Exhibition Centre, unde România a participat anul acesta, ca țară invitată de onoare. Ministerul Turismului din România, împreună cu Consiliul Județean Buzău și Consiliul Județean Constanța, au fost prezente într-un stand de 100 mp. Acest târg este una dintre cele mai importante manifestări expoziționale de turism din Spania.

Delegația Ministerului Turismului în Regatul Spaniei a fost condusă de doamna Cristina Ionela Tărteață, secretar de stat, care a participat și la ceremonia oficială de deschidere a Expovacaciones 2018, alături de domnul Marian Popescu, consul general al României la Bilbao. Consiliile județene prezente sunt reprezentate de către președinții acestor instituții, respectiv de către domnul Petre Emanoil Neagu, președinte al Consiliului Județean Buzău, și domnul Marius Horia Țuțuianu, președinte al Consiliului Județean Constanța. Pe durata desfășurării manifestării expoziționale, vizitatorilor standului României le-au fost prezentate detalii cu privire la principalele destinații turistice ale României: circuite culturale, turism în natură, turism rural, turism ecumenic, pachete de tip city-break, turism balnear și wellness, reliefând astfel potențialul turistic al României ca destinație pentru 365 de zile pe an.

La invitația Consiliului Județean Constanța, patru perechi de dansatori și o cântăreață, membri ai Ansamblului Folcloric Profesionist „Izvoare Dobrogene” aparținând Centrului cultural ”Teodor Burada” au oferit în cele trei zile de târg, spectacole de dans și cântec dobrogean.

Momentele artistice oferite de dansatorii profesioniști au avut un real succes, prin frumusețea dansului și a costumelor populare. Zeci de români din comunitatea românească stabilită în zona Bilbao au participat în cele trei zile de târg la manifestările din cadrul standului românesc, dansând alături de membrii ansamblului.

Cântecul și dansul dobrogean au răsunat în Pavilionul uriaș din Bilbao, prezentând momente de frumusețe și inedit publicului dovedind atracția standului românesc.

Au dansat cu multă dăruire : Gabriela Pușcașu, Mihaela Matfei, Ioana Rotariu, Mihaela Breazu alături de partenerii lor : Cezar Buculei, Ștefan Gheorghiu, Claudiu Popa și Eugen Sârbu, iar solista Șirin Narenji a interpretat cântece din repertoriul dobrogean. Echipa a fost coordonată de șeful ansamblului Șerban Gheorghiu.

Prezența României la această manifestare de anvergură și notorietate internațională constituie, atât o oportunitatea de promovare turistică a României, cât și un excelent prilej de promovare a patrimoniului și culturii românești. De asemenea, participarea României ca țară invitată de onoare aduce un important capital de imagine țării noastre .

Modelul interetnic constănțean

Vartan ARACHELIAN

M-am născut într-un oraș multiethnic, Constanța, zonă căreia un reputat publicist și scriitor, Paul Anghel, i-a atribuit, la începutul anilor nouăzeci, într-o memorabilă reuniune din incinta *Muzeului Arheologic din Constanța*, organizată de cunoscutul istoric aflat vremelnic pe fotoliul de prefect al urbei, Adrian Rădulescu, inspirata formulă de model interetnic european. Încă din adolescență am perceput plecarea concetățenilor evrei spre Palestina ca o sărăcire a mediului uman. Chiar în timpul războiului, Constanța devenise loc nodal, de tranzit, pe culoarul deschis de autoritățile române, traseu care începea din nordul Transilvaniei, aflat sub vremelnica ocupație maghiară, ajungea la Constanța și de aici spre Palestina. Probabil că ajungând în patria lor străbună, evreii din România au făcut să circule prin rudele sau prietenii rămași în țară povestea că în noile așezări ridicate de ei, una dintre străzi ar purta numele vremelnicului șef de stat român. Poate că zvonul n-avea un sâmbure real, dar el a circulat ceva vreme și încă se manifestă inerțial, subteran, sub diferite forme. Poate un simplu zvon. Dar ce sunt zvonurile dacă nu, cum ne asigură un rafinat psihiatru, Ion Vianu, altceva decât „expresia unor fantasmе colective, ale unor dorințe oprite?!” Cred că există și în lumea țesută din lumini și umbre a memoriei colective o nevoie compensatorie, de echilibru care dacă e nesocotit poate distorsiona adevărul. Iar adevărul istoriei e altceva decât suma de adevăruri individuale și contextuale!?

PUȚIN DETECTIVISM/JURNALISM...

Cum am o simpatie specială pentru Pamfil Șeicaru, și nu-i înțeleg pe cei care continuă să conteste autoritatea de lider de opinie al acestui erou al Primului Război Mondial, atribuind îmbogățirea sa pe seama șantajării potențailor vremii - *un șantaj, un etaj; o alegație datorată lui Nichifor Crainic* - am vrut să văd cum evoluase *Curentul* după moartea în Germania a ctitorului faimosului monument de presă. Ultimul număr e din noembrie 1988. În colecția Bibliotecii Academiei nu am găsit exemplarul original, cum erau celelalte, ci unul xeroxat, deteriorat, inscripționat astfel de mână: „provenit din donație”. Cum în fiecare ziarist stă la pândă un detectiv am devenit suspicios, mai

Familie de germani dobrogeni

ales că întregul număr era ocupat de o conferință ținută de Moshe Carmilly-Weinberger la București. Tema era enunțată explicit în titlu: „Ajutorul României în acțiunea de salvare a evreilor în timpul nazismului”. Numele autorului îl mai auzisem, însă abia după Revoluție, când la Cluj se înființase o catedră de iudaism cu numele lui. De altfel ziarul menționa într-o notă de subsol că „prof. dr. Moshe Carmilly-Weinberger din New York, fost șef-rabin al Clujului (1934-1944) și-a rostit conferința în ziua de 27 mai 1988, la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”. Am citit pe nerăsuflăte ziarul și am căzut la bănuială. Dovezile aduse de conferențiar erau favorabile autorităților române din timpul războiului, dar cum textul apărea integral în exil înseamnă că el fusese cenzurat în presa din țară. Ce nu convenise *propagitului* de la București? Am mers pe itinerariul pe care-l parcursese fostul șef-rabin. Colecția revistei lunare a Institutului „Nicolae Iorga” din 1988

abundă de texte privind epoca noastră medievală, sau istoria altor țări, cum ar fi India sau China; nici măcar o știre în chestiune; „politica struțului”, sau evadarea în spații necontaminate de ideologia *partidului unic*, acesta era proiectul de refugiu și de supraviețuire al multor cercetători ai Institutului cîtorit de lorga și sinistat după catastrofa ocupației comuniste. M-am reîntors la Biblioteca Academiei ca să caut urma conferențiarului în „*Revista cultului mozaic*”. Dacă numărul xerografiat nu e o farsă ca *Răcnetul Carpaților*, „descoperit” de un fost profesor de istorie literară de pe vremea studenției mele, care luase de bun un program de sală, unde se juca *O scrisoare pierdută*, atunci, de bună seamă, în publicația Comunității evreiești voi avea dovada că nu e o farsă. Eram gata să pariez, dacă aveam cu cine, că fostul șef-rabin fusese sărbătorit în revistă mai ales că nu trecuse luna de când ilustrul vizitator al Bucureștiului devenise octogenar. Am cercetat cu atenție până și scurtele știri de pe ultima pagină ale bilunarului comunității. Nimic. Nici o iotă despre *fostul*, totul despre cel în funcție! Sărbătorit era Mozes Rosen. Împlinea jumătate de secol de rabinat și patru decenii de când îl înlocuise abuziv, în fruntea comunității, pe șef-rabinul Alexandru Șafran. Acum, în mai 1988, era în Israel, având parte de fastuoase ceremonii, inclusiv de un *laudatio* din partea prim-ministrului Yitzak Shamir. El, dr. Mozes Rozen și... Nicolae Ceaușescu! Cum aici vorbim despre avatarurile memoriilor colective, cum sunt

și istoriile neamurilor, nu mă pot abține să nu-l citez pe fostul prim-ministru al Statului Israel: „*Consider că este just ca în această seară (festivitatea avea loc la Ierusalim – n.n) să rostesc un omagiu și un elogiu către președintele României, domnul Nicolae Ceaușescu, care a știut, într-un mod excepțional, să aibă înțelegere pentru idealurile fiilor poporului evreu din țara Domniei sale, prețuind totodată, locul pe care Israelul îl ocupă în viața concetățenilor săi de naționalitate evreiască, făcând posibil comunității evreiești și vrednicului ei conducător (dr.Moses Rozen, desigur- n.n) să trăiască o viață evreiască, așa cum se cuvine...*”

Revin la șef-rabinul în funcție la București, care avea să treacă apoi pe la Moscova - o mie de ani de la creștinarea rușilor -, ca și pe la Washington. *Revista cultului mozaic* e o cronică fidelă, fără sincope, a agendei lui Mozes Rozen. Plus cultul personalității acestuia. Dar despre fostul șef-rabin al Clujului nimic. Fiind în incinta Academiei l-am deranjat pe decanul istoricilor români, acad. Dan Berindei. „*Imposibil să fi fost la Institutul nostru și eu să nu știu, eram doar vicepreședintele Consiliului științific al Institutului,*” mi-a declarat domnia sa. N-aveam motive să mă îndoiesc: memoria academicianului e fabuloasă și... longevivă! Cum celălalt prestigios academician, regretatul Florin Constantiniu n-avea în dotare nici un telefon, fix sau mobil, am corespondat prin e-mail cu fiul domniei sale, istoricul Laurențiu Constantiniu. Acesta s-a

Familie de aromâni dobrogeni

angajat că va vorbi cu părintele său. Au trecut luni de zile și nimic. Probabil că și memoria domniei-sale n-a reținut vizita. Precis că cineva, stimulat de păcăleala cu *Răcnetul Carpaților* se ține de șotii. Ieșind din biroul vicepreședintelui Academiei am nimerit peste un fost clujean – oltean prin naștere, ardelean ca formație! - academicianul D.R. Popescu. Cum lectura romanelor sale sunt tot atât de suculente ca hermeneutica Talmudului, i-am istorisit târășenia. M-a îndreptat către doamna Doina Rusu: „Te va descurca dânsa”. (Există

în fiecare instituție o persoană a cărei memorie concurează cu arhiva locului și, deci, persoana nu poate fi clintită de nici o rotație guvernamentală, sau de-o desființare și reînființare - sub alt nume - a aceleiași instituții! Slavă Domnului, Academia, nemuritoare, nu e supusă capriciilor aleșilor unui electorat care a rămas hăbăuc de la Revoluție! Doamna a deschis voluminosul dicționar scos de Editura Hasefer, *Prezențe rabinice în perimetrul României, secolele XVI-XXI*. Fostului șef-rabin Carmilly-Weinberger, Rabi Moshe (Moses) ben Rabi Solomon, îi e dedicat un articol pe câteva pagini și e rezumată prodigioasa sa activitate pe trei continente. Apoi m-a înzestrat cu câteva telefoane de contact. Primul la care am apelat s-a dovedit și decisiv pentru dezlegarea enigmei. Academicianul Ștefan Ștefănescu era directorul Institutului. Da, cum să nu, conferința avusese loc „și ne era foarte favorabilă. *Există o cutumă, mai ales când sosea ca ambasador un om cu deschidere culturală. Acesta își făcea drum și la Institut. Cred că Israelul avea un nou ambasador (dr.Yosef Govrin- n.n), dar nu știu dacă vizita fostului șef-rabin a fost ideea lui, sau, mai degrabă, a profesorului de arte Raoul Șorban. Îl cunoșteam căci conducea la facultatea noastră doctoranzii care-și alegeau teme de istorie a artelor.*” (Apropo de regretatul exeget de artă, să nu uit să adaug obârșia sa armenească. Ca și a altui ardelean, Nicolae Balotă!)

L-am întrebat pe domnul academician de ce n-a fost publicată conferința în revista Institutului. Fusesse cenzurată de către autorități? Mi-a răspuns în stil...hasidic, indirect: „*Știți cum era pe atunci. Să vă dau un exemplu. Ambasadorul Italiei, de exemplu, m-a întrebat dacă pot primi o donație de documente privind relațiile Italiei cu România. Cum să nu, i-am spus, mulțumindu-i. A vrut să afle dacă pot publica ceva în presă, ca el, probabil, să aibă ce raporta la Roma. Desigur. Am vorbit cu doamna Mia Groza, ministru adjunct la Externe, care s-a arătat binevoitoare și mi-a cerut să scriu ceva în sensul acesta. Am scris. I-am dat și am așteptat. După un timp, văzând că nu apare nimic, m-am adresat unui fost student de-al nostru care lucra la "Scânteia". Acesta nu m-a refuzat, a scris despre donație iar ziarul a și tipărit. M-a sunat doamna Mia Groza supărată că acolo, la ei, la Minister, se hotărâse să nu se publice nimic. „Da, cam așa stăteau lucrurile. De ce să crezi o situație necontrolabilă, când reacția cabinetului unu sau doi era imprevizibilă?” Mai bine lipsă. Dar de ce absența comunicării, sau măcar a vizitei, în publicația comunității evreiești? Cine nu l-a cunoscut pe șef-rabinul Mozes Rosen ar*

intra la grave bănuieli. Nu era cazul meu. A fost - și a rămas - o mare personalitate atât a comunității sale, dar și a istoriei românești. Numai că modelul statal cu care se procopsise România îl contaminase, iar el îl exersa în sânul comunității. Întrebându-l, într-o zi, la doi ani după *evenimentele din decembrie*, de ce evreii, care sunt o minoritate încă însemnată în România, nu au un reprezentant în Parlament, mi-a răspuns senin că nu le poate face el pe toate. Și așa, până la moartea sa, comunitatea n-a avut un deputat propriu.

Să revenim la reflecțiile privind manipularea memoriei colective. Natural, forma sa orală este afectată atât prin eclipse ale memoriei, cât și prin dispariția actorilor sau ai martorilor principali. Cea scrisă prin selectarea și redactarea tendențioasă a actelor oficiale, sau prin memorii așternute fără onestitate. Până la urmă adevărul iese însă la suprafață. Uneori în tăcere, cum se întâmplă în mediile academice, alteori erupând ca un vulcan, la nivelul opiniei publice, cum a fost recunoașterea oficială a unor acte criminale produse din ordinul autorităților române în zonele de război. Cazul de care ne-am ocupat aici e o șansă de a recupera un text care vine să adauge un adevăr la marele adevăr care e istoria unei epoci. Totuși câteva întrebări rămân fără răspuns. De ce lipsea exemplarul original dintr-o colecție ținută ani în șir la zi? Și încă la Biblioteca Academiei? Cum ea, Biblioteca Academiei, nu putea să se aboneze direct, prin poștă, la „*Curentul*”, publicația din exil a unui condamnat la moarte în contumacie, probabil că ziarul, de-acum săptămânal, era procurat prin intermediari și trecea prin filtrul Securității. Cine știe de ce lectorul cu epoleți căzuse pe gânduri meditănd asupra faptelor aduse în discuție de Carmilly-Weinberger și pusese ziarul în mapă pentru cabinetul unu sau doi. Sau exemplarul fusese inseriat în colecție dar o mână hoată îndeplinise gândul parșiv de a șterge urmele faptelor de bine atribuite unui regim condamnat de către Tribunalul Poporului. Enigma persistă, dar reparația poate fi făcută. Nu știu cât de mult ar putea schimba percepția oficială asupra problemei, dar, cel puțin emoțional, lectura ei ar fi un mare câștig. Conferința e o confesiune patetică a unui adevăr trăit de un înțelept ai cărui părinți au pierit în holocaust ! Adevărul, scrie reputatul logician român H. Wald, este compus din adevăruri. Dacă vom continua să-i omitem elementele constitutive vom fi urmașii unor *trecuturi* diferite, fără un viitor comun.

Oameni de „Mai”, de aici și de dincolo

Mirela STAICU

În viață, sunt oameni pe care nu-i poți rata. Sunt oameni simpli, eroi banali ai cotidianului, care atrag atenția prin gesturi mărunte, dar atât de pline de semnificații, făcute din suflet și cu suflet, care îi ridică din contingent. Nu e vorba aici despre oameni remarcabili prin faimă sau popularitate, vedete sau persoane publice. Ci de cei pe lângă care trecem zilnic, la colț de stradă ori la alimentară, pe ulița prăfuită, la grădiniță, școală sau spital, în parc sau la bancă. Sunt oameni care caută, tăcut, asemeni lui Iona, ieșirea din limitele destinului, scăparea de singurătate sau, pur și simplu, fericirea. Sau care nu caută nimic și se comportă conform inimii lor astfel că, voit sau nu, reușesc să devină așa, eroi, oameni extraordinari într-o lume prea banală, prăfuită, uneori cumplit de noroită, pe care ei, aceștia, încearcă să o dezgroape și să îi descopere adevăratul sens, să iște, la fel cum îndemna și Arghezi „din bube, mucegaiuri și noroi”, „frumuseți și prețuri noi”.

Cu siguranță ați întâlnit astfel de oameni, pentru că, din fericire, se găsesc pretutindeni și reușesc să lumineze tot în jur, așa cum soarele răzbate întunericul, chiar și seara, când își dă ultima răsuflare a zilei, în lupta cu noaptea care, inevitabil, trebuie să pună stăpânire peste tot. Viața oferă în permanență prilej de interacțiune cu persoane remarcabile, care reușesc să aibă un impact emoțional deosebit, și care pot, prin puterea exemplului, să îi inspire pe cei din jur. Sunt oameni de „mai bine”, sunt oameni de „mai mult”, oameni de „mai frumos” și oameni de „mai curând”. Oameni buni, oameni care nu uită niciodată să fie Oameni, care prețuiesc mai mult spiritul și nu se complac în a deveni robi ai banului sau ai banalului.

Găsim astfel de oameni peste tot, atât aici, între granițele țării noastre, cât și mai departe, între străini. Citind despre populațiile native din America de Nord, oameni simpli, dar încărcăți de spiritualitate, se poate observa că o bună parte este reprezentativă pentru oamenii de „mai”. Deși aparțin unei populații extrem de îndepărtate geografic, cu care, teoretic, nu am realizat un contact cultural, ei apar asemănători spiritului românesc. Ideea poate părea cel puțin absurdă, însă modul

lor de a privi lumea, viața simplă în aparență, dar atât de complexă în esență, legătura puternică cu natura și divinitatea demonstrează că există repere comune, identificabile mai ales la nivelul credințelor și al legăturii cu tot ce ne înconjoară.

Însă și ei trăiesc acum, în zilele noastre, puternicul proces al unei așa-zise emancipări culturale și sociale, pentru alinierea la standardele civilizațiilor occidentale, puternic tehnologizate și avansate din punct de vedere material. Un proces, de altfel, benefic evoluției (materiale), însă cumplit pentru cultura spirituală concretizată în cutume, tradiții, obiceiuri și ritualuri. Puternica lor credință nu privește, ca civilizațiile vestice religia în mod antitetic, având la bază diferența dintre sacru și profan. Pentru ei, toate lucrurile din jur sunt sacre, diferind doar gradul de sacralitate. Atât plantele, cât și animalele, cei morți și cei nenăscuți încă, sunt parte a acestei lumi și au intrinsec o doză mai mică sau mai mare de sacru. De unde o apropiere nemaipomenită, o comuniune absolută dintre om și natură care îl determină pe cel dintâi să se comporte cu multă grijă și atenție față de tot și de toate, lucru care, perpetuat în lume, ar vindeca omenirea de multe boli și războaie.

Așadar, să fim și noi oameni de „mai”. De mai bine, de mai frumos, de mai aproape, de mai multă iubire și să avem un suflet bogat, ca cireșul de mai, să oferim bunătate oricui și oriunde, pentru că doar așa vom reuși să obținem calea către fericire.

A spune verde în față

Ioan ADAM

Verdele e culoarea frunzelor, a ierbii, în general a vegetației proaspete, pure, de primăvară. Majoritatea cântecelor populare românești încep cu obsesivul vers **foaie verde de...** sau **frunză verde de...**, după această formulă introductivă urmând numele aproape tuturor speciilor botanice. Dar verdele crud e invocat și de simboțiști, adică de poeți care în general au rupt contactul cu natura. De la nevroticul Bacovia au rămas aceste **Note de primăvară**, neașteptat de folclorice în spiritul lor:

Verde crud, verde crud.../Mugur alb, și roz și pur/
Vis de-albastru și azur, /Te mai văd, te mai aud.

Puritatea înseamnă și nepremeditare, lipsă de artificiu, adevăr. Să fie o întâmplare că în folclorul infantil copiii aleg dintre culorile curcubeului tocmai pe aceea care desemnează puritatea:

Curcu-curcubeu,/ Vino, pe cer, vino,/Verdele-i al meu?

Oricât ar părea de surprinzător, între omniprezentul vers popular **foaie verde de** și expresia **a spune verde în față** se află un coridor secret, acum aproape astupat. Să reținem însă și o nuanță ce ne va ajuta în descifrarea acestui mister. Oricât de apropiată ar fi sinonimia dintre **a zice** și **a spune**, există în limba română și o specializare a acestor verbe care interzice folosirea unuia în locul celuilalt. Niciodată expresia nu circulă în varianta **a zice verde în față**. Oare de ce? George Coșbuc, ale cărui opinii le-am mai citat în cadrul acestei „istorii secrete” a vorbelor românești, observa că „în generalitatea cazurilor, a zice însemnează a susține o părere, a afirma, iar [a] spune însemnează simplu a aduce la cunoștință, a da pe față, a povesti. Exact: spun=anunț, zic=enunț.”¹

A spune verde în față implică deci darea în vileag, simplu, de-a dreptul, fără menajamente, fără acel autocontrol pe care-l implică conveniențele lumii moderne. Un anunț verde e prin urmare unul sincer, deschis, fățiș. Însă gestul nu-i la îndemâna oricui: numai cel curajos, voinic, îndrăzneț își poate permite acest risc. Pentru asemenea oameni,

țărânul a găsit calificativul potrivit – **românul verde**², adică necorupt, neviciat, formulă ce a făcut carieră în literatura și publicistica din veacul trecut, până a ajuns sub pana lui Caragiale, care a acoperit-o de ridicol.

Avea dreptate Caragiale să demitizeze această formulă de orgoliu și exclusivism național? Desigur, și nu mă refer doar la ipocrizia grecoteilor ori bulgăroilor deghizați în nepoți ai lui Traian, în apostoli ai românismului. Dar nici măcar formula **foaie verde** nu este **pur** românească, **exclusiv** românească. Indicarea frunzei și a florii e omniprezentă în poezia populară românească, un cercetător avizat al folclorului românesc, Ovidiu Bârlea, susținând că ea ar indica „o continuare a modelului cultivat de poezia populară latină”.

Pomenirea lor pare să fi avut un substrat ritual, acela de a asigura prosperitatea vegetației, în special a recoltelor. A invoca frunza verde însemna a te molipsi de forța de reînviere a vegetației.³ Cu timpul

² Basmul lui Petre Ispirescu *Zâna zânelor* se încheie cu urcarea pe tron a celui mai mic dintre fiii împăratului, pe care „boierimea și tot poporul” l-au ales „pentru că era **român verde**, întreg la minte și drept la judecată.” (v. Petre Ispirescu, *Legende sau basmele românilor*, ed. cit., p. 133.) Alt erou al aceluiași povestitor „nu se sfia **a le-o spune verde** și se silea să îndrepteze lucrul.”

³ În această invocare obsesională pot fi identificate și urmele unor eresuri arhaice, de factură dendolatră, pe care le-am mai semnalat în cuprinsul cărții de față (v. *supra*, *A umbla (de) frunza frâsinelului*, p...). De altminteri etimologic **verde** (< lat. *viridis*, care a avut și un dublet sincopat – *virdis*) însemna „culoarea verdeții” (V. Marius Sala, *Aventurile unor cuvinte românești*, ed. cit., p. 247). Cercetând diacronic „mitologia culorilor” de la credințele dacice la cromatismul caselor bătrânești din satele românești de câmpie, Ovidiu Popescu sublinia câteva detalii edificatoare: „În mitologia lumii primitive din Europa ca și în cea din spațiul românesc este extrem de prezentă o divinitate a vegetației. De asemenea întâlnim tematica arborelui, a cultelor dendrologice. În fine ultima accepție acordată se referă la transimbolizarea acestei calități unor elemente arboricole, crengi, fructe, frunze, care erau folosite primăvara, vara și iarna ca instrumente de urat pentru oameni. În jocurile de carnaval, care reeditau riturile pe alt plan și în altă ambianță, de fecunditate și regenerare telurică, au străbătut datini ce țin de cultul arborelui [...].

Există un personaj popular care amintește de ritul fertilizator al arborelui numit George cel Verde. Acesta urează, atingând, mască vegetală, pe copii, bolnavi și bătrâni. De asemenea, umblatul de Florii cu crengi înfrunzite de salcie, punerea de ramuri verzi la case de Sf. Gheorghe, prăznuirea sub arbori de 1 mai. În Banat biciul mutului alcătuit dintr-un brăduț exfoliat. Feciorii mascați în brazi cu măști-costume fitomorfe sau cu recuzită fitomorfă de anul nou prezintă un caracter deosebit pentru datina arborelui fertilizator [...] Cel care sorcovește măneste omului destinul arborelui fertilizator care nu este altceva decât o ipostază a arborelui cosmic sau al vieții. Culoarea verde exprimă, așa cum rezultă din însăși rădăcina sa mitologică, ideea de regenerare și induce ideea de femeie, de perpetuare a vieții.

Strămoșii noștri daco-geți aveau o divinitate a vegetației, a regenerării, a reînvierii după o dispariție a vieții în pământ, în peșteră, ca apoi să reapară. Această divinitate chthoniană [...] nu era alta decât Zalmoxis...” (v. *Mitologia culorilor*, op. cit., p. 69).

¹ G. Coșbuc, *Opere alese*, IV, ed. cit., p.180.

Însă sacrul a cedat locul esteticului și **eticului**. O lectură a culegerilor de folclor românesc deconspiră o adevărată versivitate introductivă la conținutul spus, **anunțat**, în stihurile următoare. Se practică deci un fel de sinceritate cu un cod vegetal precis. Flăcăul bătrân și cusurgiu e frecvent asociat cu un măracine:

Frunză verde măracine,/Ție-te focul de june/
Ai rămas neînsurat/Ca gardul nestreșinat.

Când verdele viu e legat cu uscăciunea putem să ne așteptăm imediat la un „anunț” trist:

Frunză verde lemn uscat,/Rău maică m-ai blestemat
sau
Frunză verde lemn uscat,/Carte albă mi-a picat...
Să mă duc la cătănie
ori
Frunză verde lemn uscat,/Iacă, maică, am plecat.../La urâta cătănie.

A îndruga (la) verzi și uscate

O interesantă zicală – a îndruga (la) verzi și uscate – e construită pe același contrast de rău augur. A îndruga înseamnă acum a vorbi multe și fără rost, a înșira nimicuri, a sporovăi, a trăncăni. Însă, cum observa poetul latin, internum stultus opportuna loquitur, adică uneori nimerește și prostul vorba potrivită.

Sensul dintâi al verbului a îndruga era acela de a torce cânepă în fire groase și puțin răsucite, druga (< scr. druga) fiind un fus mare și gros cu o rotiță la capătul inferior pe care se puneau fuiorul de tors urzeală pentru lăicere, saci. Țesătura celei ce amesteca în fuior fire verzi și fire uscate nu putea fi trainică. Prin analogie, nici vorbirea celui ce asociază gânduri pure, curate, „verzi”, cu banalități ofilite nu putea fi mai atractivă.⁴

Ea lasă ascultătorului supus la supliciu auditiv un gust de strepezeală care-l face să izbucnească:

⁴În Voinicul cel cu cartea în mână născut sporovăiala are totuși un rost: „Și astfel, într-o seară, când stau cu toții la foc și povesteam și verzi și uscate, ca să le treacă timpul, unchiușul se apucă de spuse tot ce auzise de la ursitoare (Vezi Petre Ispirescu, Legende sau basmele românilor, ed. cit., p.64.) Transferată într-un alt context, expresia era utilizată de Iordache Golescu într-un „poem figural” intitulat Porunca toporului: „Cea mai bună, cea mai tare/ Unealtă spre lucrare/ Este-acest topor/ Cu care și verzi și-uscate/ La pământ dobor” (apud Mihai Moraru, Caligramele lui Iordache Golescu, în De nupții Mercurii et Philologie, Editura Fundației Culturale Române, București, 1997, p. 166).

Frunză verde de măr acru/ Să știi, bade, te ia dracu!

Și din beția de cuvinte, atât de savuros satirizată de Titu Maiorescu, se poate cădea în leșin. Și iarăși să fie o întâmplare că despre omul prins subit de amețeală există în română și zicala i s-a făcut verde înaintea ochilor?

Târța-pârța

Cu adăugirea semnificativă și-o nimică, expresia, auzită mai mult în Ardeal și Moldova, dar mai puțin în Muntenia, nu are sonorități dintre cele mai armonioase. Ea pare a trimite la fiziologic. Curios e că impresia era împărtășită cândva și de un mare pamfletar, Tudor Arghezi, care nu prea ezita în fața cuvântului ce „spurcă”. Într-una din poveștile pentru adormit Mitzura, Arghezi amintea de „La moară la târța-pârța” și de alte „cântece pe care le cântă tăticii când sunt ei înde ei”.

În realitate, originea zicalei e foarte serioasă și trebuie căutată în eterna problemă a pământului. În Ardeal, unde românii erau doar o națiune tolerată (despre care celelalte trei națiuni „recepte”, adică recunoscute: ungurii, secuii și sașii, vorbeau cel mult cu îngăduința disprețuitoare rezervată schismaticilor), pământul aparținea voievodului, nobililor maghiari și patriciatului săsesc. Iobagilor valahi nu le revenea decât robota epuizantă. Din cauza terorii feudale, a nesfârșitelor zile de clacă, a dublei nedreptăți, socială și națională, aceștia se revoltau des. Răscoala lui Horia, Cloșca și Crișan e doar un exemplu. Se întâmpla însă ca nobilii să detecteze din vreme semnele de revoltă, luând măsuri preventive. Cel mai des cei sus-puși anunțau în Dietă intenția de a da țăranilor a treia parte din pământ. Cum limba de cancelarie era latina, formula prin care se vestea această reformă agrară parțială era *tertia pars dominii*.

Pe tema asta se bătea apa-n piuă mult și bine până când capii posibilei răzvrățiri erau trimiși la gherlă, adică la pușcărie, iar celorlalți iobagi nu le rămânea decât să constate că au fost încă o dată trași pe sfoară. Auzind mereu că li se va da *tertia pars dominii*, dar neprimind nimica, iobagii români din Ardeal au asociat pretentioasa sintagmă latină cu niște fenomene de meteorism și au rezumat faptele cu un umor amar: Da, iarăși o să ni se dea târța-pârța! Acesta e și azi înțelesul zicalei: acela de vorbă-n vânt, de flecăreală cu care se împuiază urechile naivilor.

Folclorul înseamnă identitate, este chiar sufletul românilor

Adina BOCAI

Constanța a găzduit, în perioada 28 aprilie – 1 mai 2018, cea de-a doua ediție a Festivalului Berii. O manifestare organizată și anul acesta de Consiliul Județean Constanța prin Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”, care a reunit și de această dată buna dispoziție cu muzica de bună calitate. Au urcat pe scena amenajată la Pavilionul Expozițional din Constanța artiști renumiți, reprezentând diferite genuri muzicale, printre ei numărându-se atât apariții în premieră pe scena festivalului, dar și artiști care au participat și la prima ediție.

Având în vedere marcarea, anul acesta, a Centenarului Marii Uniri, în alcătuirea programului

artistic s-a pus un accent deosebit pe promovarea valorilor identitare și pe rolul folclorului în consolidarea identității poporului român.

În acest context, cea de-a doua ediție a Festivalului Berii a fost deschisă de Grupul etno-folcloric „Ștefan

Vodă” din Chișinău, al cărui coordonator, Tudor Ungureanu, a transmis un mesaj către toți românii: „Suntem pentru prima oară la Constanța. Am vrut să venim pentru că aici sunt și foarte mulți basarabeni de-ai noștri și le mai alinăm dorul de casă. Mulțumim Consiliului Județean Constanța și Centrului Cultural Județean „Teodor T. Burada” pentru invitație. V-am cântat din bucurii, din cimpoaie, din cobză, ca pe vremea lui Ștefan cel Mare. Nu în zadar poporul român l-a numit cel mai mare român al

tuturor timpurilor. Noi am venit să vă cucerim sufletele cu instrumentele noastre că știm că și în țară sunt destule probleme, că mulți români sunt plecați în afară la muncă, dar vor reveni acasă, iar dacă vom fi uniți vom construi o țară frumoasă și prosperă. De aceea, zicem noi, anul acesta avem de luptat. Noi, care am dat un Brâncuși, un Eminescu, un gânditor ca Nicolae Iorga, noi nu trebuie decât să

fim uniți. Unirea se face prin cultură. Noi suntem străjerii neamului nostru românesc. V-am cântat balade, v-am cântat despre cobzari, v-am cântat cântece frumoase lăsate de sute de ani, cântece care ne-au însoțit pe baricade. Dacă vom pierde din identitatea neamului românesc, noi, artiștii, suntem lăsați drept străjerii identității neamului. Să punem umărul să dăm jos hotarul dintre frați, ca să putem circula liber.”

Ansamblul Folcloric „Țara Vrancei” a completat tabloul construcției identitare printr-un program artistic aparte. Despre valoarea folclorului și a mesagerilor săi, ne-a vorbit solista Maria Murgoci: „Suntem onorați că într-o zi frumoasă de primăvară am poposit aici, la malul mării, împreună cu Ansamblul „Țara Vrancei” pentru a aduce gândurile noastre frumoase, pentru a aduce cântecul și jocul strămoșesc, de acasă, din Țara Vrancei, iar pentru acest lucru mulțumim Centrului Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”, în mod special doamnei director Doina Voivozeanu. Pentru că este anul Centenarului, venim cu gânduri de mare încredere în viitor pentru că dorim ca neamul nostru românesc să fie într-o unitate, să fim în același cuget și simțiri, să ne dăm mână cu mână și să ne bucurăm de acest dar minunat pe care ni l-a dat Dumnezeu, viața, să ne întoarcem întotdeauna cu gândul și cu sufletul la eroii neamului care s-au jertfit pentru întregirea neamului nostru românesc, să ne bucurăm că avem o cultură tradițională inegalabilă,

avem un tezaur folcloric pe care mulți și l-ar dori și să nu uităm că limba, credința și tradițiile strămoșești ne-au ținut și ne vor ține pe acest pământ. Folclorul este balsam pentru suflet, folclorul este identitate! Neamul românesc are atâtea varietate, sunt atâtea zone etnofolclorice, fiecare cu personalitatea sa, este un lucru deosebit că noi, românii, am păstrat tradițiile strămoșești. Sunt multe popoare care tânjesc atunci când ne văd. Spun: ce popor fericit sunteți voi, românii! Ușor se pierde și greu se reconstituie și iată că e un lucru extraordinar că putem să avem această bogăție spirituală, folclorul nostru, muzica noastră tradițională.”

Benone Sinulescu a încântat și el publicul din prima seară a festivalului, la finalul recitalului manifestându-și bucuria de a fi cântat în cadrul acestei manifestări: „Un public excepțional! Un public care știe să aprecieze ce este valoros pentru că atunci când apreciază, publicul produce emoții celor care sunt pe scenă. Sunt încântat că am participat pentru a doua oară la acest festival”, a spus renumitul interpret de muzică populară.

Pe parcursul celor patru zile de festival, au mai susținut recitaluri Taraful Ionel Tudorache, Provincialii, Haiducii, Kronos, Ansamblul de dansuri „Ciobănașul” – Galați, Taraful de Caliu, Gipsy Casual, Spitalul de Urgență, Ansamblul de dansuri populare „Mugurelul” – Cernavodă, Elena Plătică, Maria Șalaru, Fly Project, Ansamblul Folcloric Profesionist „Izvoare Dobrogene”, Margareta Clipa, Vali Crăciunescu, Maria Dragomiroiu, Ionuț Galani, Zuralia Orchestra.

Păpădia și copilul

Anca JIGMOND

Copilul aleargă! E început de vară, sfârșit de primăvară. Aleargă și râde. Vântul, aici, la noi, la Constanța, bate, nu se încurcă. Sau poate se joacă. Ca și copilul. Sau poate râde. Copilul aleargă. E fericit. Nu știe încă ce surprize îi pregătește viața. Își dorește să fie ca puful de păpădie. Liber. Ușor. Fericit. Se bucură de adierea vântului cald de vară și se leagănă și suflă într-un puf de păpădie. Ar vrea să zboare, să vadă, să cunoască. Îl interesează tot ce mișcă și atinge totul mânat de curiozitate.

Timpul a trecut. Astăzi este adult. Are și el copilul lui. Îl privește cum aleargă și râde. Realizează că viața l-a surprins uneori pregătit, alteori mai puțin pregătit. Și el râde. Și-a păstrat optimismul copilăriei. Astăzi își dorește să fie liber, ca puful de păpădie. Să poată să zboare peste mări și oceane, peste munți, peste văi, peste casele construite haotic, să nu-i pese de nimic, să nu ia în seamă nimic din răutățile unei realități mai puțin prietenoase. Să fie doar el și copilul lui, două pufuri de păpădie ce dansează după cântarea vântului!

Astăzi este primăvară târzie, vară de început și vorbim despre fascinație, despre păpădie.

Considerată un simbol al depășirii tuturor momentelor dificile ce au loc în viața noastră, păpădia are abilitatea de a supraviețui condițiilor mai puțin favorabile (iată de ce săraca luptă cu toate armele cu noi, toți cei ce o considerăm o biată buruiană), cu o perseverență demnă de laudă. Culoarea ei strălucitoare și forma florii ne duc cu gândul la soare, ne face să zâmbim, să fim fericiți, bucuroși.

Hai, fetelor, băieților să ne amintim de copilărie! Suflăm puful păpădiei din trei încercări. Corect? Numărul de pufuleți rămași pe păpădie indica numărul de copii pe care-l vei avea. D-aia spun: păpădia și copiii!

Considerată buruiană de victorienii, floarea de păpădie nu are o semnificație în limbajul florilor și nimeni nu se așteaptă să primească un buchet de păpădie. Deși recunosc, pe mine m-ar amuza teribil și cred că mi-ar face ziua frumoasă un astfel de cadou floral. Și totuși dacă vă tentează ideea trebuie să știți că buchetul ar semnifica întoarcerea verii, depășirea unor obstacole prin folosirea inteligenței native, conectarea la energia solară, sărbătorirea tinereții și a tot ce are legătură cu copilul din voi.

Veselă floare, așa cred eu, dar mai presus de toate terapeutică floare! Voi cei de-o vârstă cu mine nu aveți cum să nu vă amintiți cum ne ducea cu școala la cules de păpădie în Parcul Tăbăcărie. Era muncă și distracție, dacă îmi aduc bine aminte!

Păpădia este o extraordinară plantă medicinală de la care se folosesc atât frunzele cât și rădăcinile. Cu efecte tonice puternice, conține vitamina A în cantități mai mari ca morcovul, vitamina C, B, are puternic efect detoxifiant, diuretic, purifică sângele, dar se recomandă și în tratarea obezității și a bolilor de ficat.

O puteți consuma proaspătă sub formă de salată, în ceaiuri sau poți la fel de bine să o transformi în miere. Delicioasă!

Dragii mei, un lucru este clar:

Fiți păpădia existenței voastre: nu renunțați, chiar dacă cei din jur încearcă să vă doboare! Mergeți înainte, ușor ca fulgul și amintiți-vă mereu frumusețea unei zile calde de vară, chiar și atunci când lucrurile nu sunt ceea ce ați vrea să fie!

Descărcarea emoțională și starea de sănătate

Constantinescu Dragoș FLORIN

psiholog, psihoterapeut – hipnoză clinică și terapie ericksoniană

Ca oameni suntem interconectați în rețele sociale. Pe parcursul vieții ni se întâmplă lucruri și creăm povești despre aceste evenimente prin relațiile și conversațiile noastre cu familia, cu prietenii, cu colegii, cu societatea, și prin cultură. Aceste povești ne ajută să ne înțelegem viețile și să descriem, să definim cine suntem. Împărtășindu-ne poveștile cu cei din jurul nostru devenim conectați la rețeaua socială, dar există uneori povești pe care ne este greu să le împărtășim cu cei din jur sau, uneori, chiar cu noi înșine. Când anumite evenimente ne supără sau când sunt traumatizante, acestea ne pun în pericol capacitatea de a ne înțelege viețile în moduri acceptabile, așa că ni se pare dificil să acceptăm aceste evenimente sau să devenim conștienți de ele. Oare aceste povești au capacitatea de a ne afecta sănătatea? Dacă da, este posibil să contracarăm cumva aceste efecte?

La bază, poveștile pe care ni le spunem sunt explicații ale interacțiunilor dintre noi înșine și lumea în care trăim, acestea ajutându-ne să ne construim și să menținem o relație adecvată cu această lume. Prin urmare, poveștile sunt importante pentru adaptarea noastră umană, socială și culturală. Pe măsură ce situația noastră (fiziologică și/sau contextuală) se modifică, se schimbă corespunzător și setul de acțiuni care ne sunt disponibile. Noi simțim aceste seturi de acțiuni ca emoții. Cu alte cuvinte, emoțiile sunt cele care ne determină să gândim, să simțim și să acționăm în anumite moduri.

Evenimentele din viața noastră și modul în care le percepem trebuie să survină întotdeauna într-un anumit context emoțional. Descriem anumite evenimente ca supărătoare sau traumatice din cauza emoțiilor pe care le trezesc în noi; acestea afectându-ne la nivel fiziologic în moduri care reflectă acest context emoțional.

Exprimarea emoțiilor în situațiile interpersonale este asociată cu modificări ale aspectului fizic (de exemplu, caracteristicile faciale și tensiunea musculară) și ale comportamentului (de exemplu, agresivitate, ostilitate, supunere). Deoarece acestea implică fiziologia noastră, este de așteptat

să observăm modificări concomitente ale activității sistemului nervos și chiar ale activității sistemului imunitar. Cu alte cuvinte, emoțiile și fiziologia se influențează reciproc, astfel încât sistemul imunitar, ca parte din fiziologia noastră, este influențat de exprimarea emoțiilor.

În ultimele două decenii, numeroase studii au demonstrat că descărcarea emoțională a evenimentelor stresante sau traumatice (exprimată fie verbal, fie în scris) este asociată cu îmbunătățirea sănătății fizice și psihologice.

De exemplu, descărcarea emoțională (catharsis) s-a dovedit a fi legată de o stare de spirit îmbunătățită, de vizite reduse în centrele medicale, de îmbunătățirea sistemului imunitar, tensiune arterială scăzută și colesterol scăzut, simptome reduse ale depresiei și anxietății, atenuarea sindromului de stres post traumatic, etc.

Pentru anumite persoane exprimarea verbală a emoțiilor reprezintă o sarcină destul de dificilă, însă ele se pot exprima mai ușor în scris. În cele ce urmează voi prezenta tehnica de scriere emoțional-expresivă dezvoltată de Pennebaker (1991). Nu este similară cu scrierea unui jurnal, este vorba despre evenimente stresante sau traumatice din viață și despre sentimentele asociate acestor evenimente.

Începe prin a scrie, timp de 20 de minute, în patru zile consecutive, sau, dacă nu este posibil, patru zile din cadrul aceleiași săptămâni. Nu este necesar să scrii despre cea mai traumatică experiență din viața ta. Este important să te concentrezi asupra acelor aspecte cu care te confrunți în prezent. Scriind despre o experiență sau un eveniment la care te gândești constant poate ajuta la rezolvarea acestuia în plan mental. În mod similar, dacă există ceva pe care vrei să-l spui altora, însă nu poți din teama de a nu fi judecat, exprim-o în scris. Oricare ar fi subiectul este esențial să explorezi atât experiența obiectivă (ceea ce s-a întâmplat de fapt), cât și emoțiile cele mai profunde legate de această experiență; ce crezi despre asta și de ce simți așa.

Găsește un loc unde nu vei fi întrerupt sau deranjat. Scrie continuu. Nu îți face griji cu privire

la gramatică, ortografie, structura propozițiilor sau limbaj. Dacă intervine un blocaj mental sau crezi că ai epuizat ce aveai de spus, repetă ceea ce ai scris deja. Nu te opri.

Asigură-te că ceea ce ai scris este complet anonim și confidențial. Dacă te preocupă faptul că altcineva va citi ceea ce ai scris, acest lucru poate influența ce spui sau cum anume o spui și va face exercițiul mai puțin eficient.

Nu este un exercițiu ușor, mai ales dacă nu ai vorbit sau scris niciodată despre gândurile sau sentimentele tale. Dacă este așa, relaxează-te și exersează. Nimeni nu te va evalua.

În multe dintre studiile întreprinse Pennebaker a observat că oamenii se pot simți triști sau deprimați imediat după ce au scris. Nu este chiar ușor să stai față în față cu adevărul brut. Aceste sentimente dispar, de regulă, în aproximativ o oră. Majoritatea subiecților au raportat însă sentimente de ușurare,

fericire și mulțumire imediat după încheierea studiilor.

Explorarea celor mai profunde gânduri și emoții nu reprezintă un panaceu. Dacă o persoană se confruntă cu moarte, divorț, sau alte tragedii nu se va simți imediat bine după ce a terminat de scris, însă ar trebui să aibă o imagine mai clară a gândurilor și emoțiilor, precum și a situației în care se află. Cu alte cuvinte, scrisul oferă o mică distanță și poate o perspectivă nouă asupra vieții.

Un avertisment. Dacă ești în depresie nu începe acest exercițiu; poate chiar să înrăutățească situația. Dacă te simți deprimat după o zi sau două de scris, poate fi un semn că exercițiul nu este pentru tine, cel puțin nu în acest moment al vieții tale. Oprește-te, și pentru propriul tău echilibru consultă un psihoterapeut.

dragos.constantinescu.psi@gmail.com

Info - Datina

„Se spune că arta ceramicii este un meșteșug furat de la zei”

Proiectul „Arderi experimentale/arderile arhaice”, inițiat de clasa de Ceramică, experiment ce urmărește reconstituirea fluxului tehnologic (construcție, decor, ardere, pasta ceramică) al unei arderi a vaselor din lut s-a desfășurat în perioada 19-20 Mai la Mangalia. Proiectul coordonat de profesor Florentin Sîrbu are ca obiectiv principal promovarea Centrului Cultural Județean Constanța, descoperind și încurajând totodată elevii talentați.

Cuptoarele prezintă o serie de avantaje, spre deosebire de vatra simplă, concretizate prin reducerea efectelor condițiilor atmosferice, posibilitatea obținerii unei temperaturi înalte și menținerea ei o perioadă mai lungă de timp, urmată de o răcire lentă, care are ca rezultat o creștere a calității ceramicii. Un pas important în evoluția meșteșugului ceramic îl constituie momentul când olarii au observat că, în funcție de modul cum se conduce o ardere, vasele obținute pot avea nuanțe diferite, prin aceasta realizându-se cele două tipuri de ardere (oxidantă și reducătoare), care au ca finalitate doar un aspect diferit al vaselor, fără afectarea calității acestora.

Sfințirea bisericii Sfântul Mare Mucenic Gheorghe din Mangalia

Aurelia LĂPUȘAN

Un reportaj publicat în iunie 1914 informa opinia publică că "Administrația comunei e încredințată bunului nostru concetățean Nicolae Roșculeț, un tânăr avocat, dobrogean de baștină, care – ca să se confirme odată mai mult ceea ce noi susținem de mult, că Dobrogea atunci va progresa când comunele ei vor încăpea pe mâinile adevăraților săi fii - își dă toate silințele ca să dea acestui orașel un aspect cât mai civilizat. Astfel, amicul nostru se ocupă anul acesta cu pavarea a cât mai multor străzi, prevăzându-le cu canaluri de scurgere; va înzestra orașul cu o școală primară și în curând **va pune fundațiile unei biserici, vrednic de localitate și de preotul său, tânărul și meritosul teolog Roșculeț.** Comitetul constituit în acest scop a colectat până acum 20.000 lei, sumă la care M.sa cu ocazia vizitei ce a făcut orașului zilele trecute, a binevoit a adăuga însemnata ofrandă de 25.000 lei. Cu prilejul acesta Suveranul S-a interesat de tot ce privește orașul și a făgăduit să intervină ca vasul ce e orânduit să înceapă în curând curse zilnice între Constanța și Balcic, să se oprească și la Mangalia."¹

Din păcate războiul a curmat toate proiectele abitoasei administrații locale și abia în iunie 1929 biserica a putut fi inaugurată. La piciorul sfintei mese s-a îngropat, după tradiție, un tub cu înscrisul următor:

"Cu voia Tatălui, cu conlucrarea Fiului și cu săvârșirea Sfântului Duh, ziditu-sa din temelie această sfântă biserică în cinstea Sfântului Mare Mucenic Gheorghe și a Sfântului Prooroc și înainte mergătorului Ioan Botezătorul, în comuna Mangalia, județul Constanța, prin osârdia și cheltuiala bunilor creștini și români din această comună, prim ctitor fiind adormitul întru fericire Marele Rege Carol I; în zilele Prea Înălțatului și Credinciosului Rege copil Mihai I, singur stăpânitor al României întregite de la Marea Neagră până dincolo de munții Maramureșului și dela Nistru până la Tisa, Înălți regenți fiind Alteța sa Regală Principele Nicolae, Domn, dr.Miron Cristea, Patriarhul României, și domnul Gheorghe Buzdugan, prim ministru al Țării

fiind Domnul Iuliu Maniu, ministrul Cultelor Domnul Aurel Vlad, episcop al Constanței (vechiul Tomis) Prea Sfinția Sa Domn Domn Gherontie Nicolau, Prefect al Județului dl. Nicu V. Petru, protoiereu iconom Stavrofor Anastase Popescu, primar dl.V.Stegaru, iar paroh preotul Gh.Chiopec, iconom stravopol.

Temelia acestui sfânt locaș s-a pus în ziua de 14 septembrie 1915 sub domnia gloriosului Rege Ferdinand I, cu toată rânduiala canonică de către fericitul întru adormire Nifon Niculescu fost Episcop al Dunării de Jos și clădirea s-a săvârșit la 27 mai 1929, înzestrându-se cu toate cele de trebuință.

Slujba sfințirii s-a făcut începându-se cu vecernia, liția și privegherea în seara de 1 iunie 1929 și sfârșindu-se a doua zi cu Sfânta Liturghie și cuvântare, în asistența Alteței Sale Regale Principesa Mamă Elena, a dlui ministru al Cultelor și Artelor Aurel Vlad, a dlui Ministru al Bucovinei Sauciuc Săveanu, a marelui istoric Nicolae Iorga, profesor și rector al Universității din București, a domnului prefect al județului Nicu V.Petru, de către Prea Sfinția sa Domn Gherontie Nicolau, episcopul Constanței, (vechiul Tomis), în al IV-lea an al păstoriei Sale, însoțit de clerul Episcopal și de preoții din împrejurimi, în asistența a foarte mulți credincioși din comună și satele vecine.

Scrisu-s-a acest document în trei exemplare, astăzi în ziua sfințirii 2 iunie anul mântuirii una mie nouă sute două zeci și nouă.

Un exemplar s-a pus în tub de sticlă și tablă în piciorul sfintei mese, unul se va păstra în arhiva parohiei, iar unul în arhiva Sfintei Episcopii.

Paroh fiind la punerea temeliei și ridicarea bisericii până la acoperiș P.C.Iconom Ioan Roșculeț, Gh. Stoia, Dinu Dobre, Ion Coman, Stoian, Ion Aldea, Tănase Curte și alții".

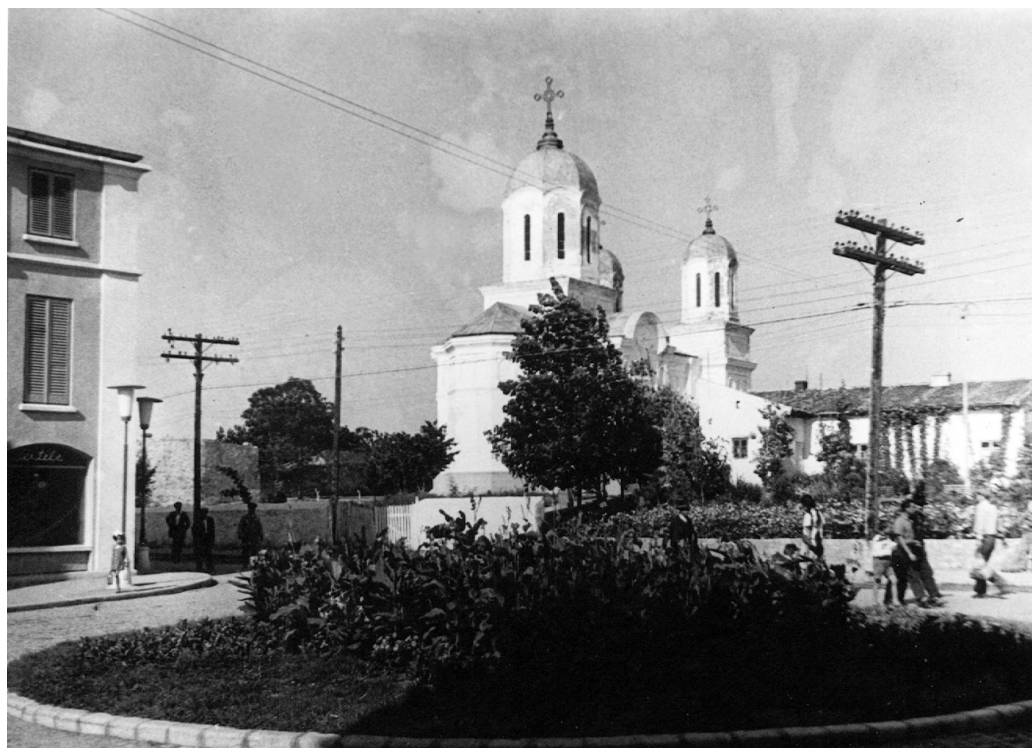
Biserica Sfântul Mare Mucenic Gheorghe fusese ridicată până aproape de acoperiș în anul 1916, dar a venit războiul, a fost bombardată, trupele de ocupație au distrus parte din ziduri.

Reluarea lucrărilor de construcție s-a făcut abia în 1926 cu sprijinul însemnat al oamenilor de afaceri din zonă.

¹ Dobrogea Jună, X, nr.21, 17 iunie 1914, p.2-3

Sfințirea bisericii „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” a avut loc în prima zi a lunii iunie 1929.

Cu un tren regal au sosit în Constanța principesa Elena, însoțită de doamna de onoare Plagino, Nicolae Iorga, rectorul Universității din București, Aurel Vlad, ministrul artelor și cultelor, episcopul Gherontie, profesorul Mugur, directorul Fundației Regele Mihai, generalul Condeescu, adjutant regal, ziariști. Pe peronul gării se aflau notabilii Constanței care le-au oferit flori.

Îmbarcați în mașini oaspeții s-au îndreptat spre Mangalia. În toate satele prin care a trecut alaiul regal: Lasmahale(Lazu), Agigea, Carmen Sylva, Tuzla, Tatlageac, autoritățile locale, grupuri de săteni și școlari le-au făcut primiri entuziasmate. Alaiuri călare, drapele, flori, o pavoazare de mare sărbătoare.

„La ora 11 cortegiul a ajuns la bariera orașului Mangalia, escortat de un grup de călăreți. Acolo, în fața unui arc de triumf, un detașament al regimentului 2 grăniceri a dat onorul.

Un grup numeros de reprezentanți ai autorității locale era prezent la ceremonie. Ziariștii locali îi remarcă pe Frangetti, primarul municipiului Constanța, I.Rădulescu Dobrogea, inspector general administrativ, procuror general G.Dimitriu, prim procuror Moiseanu, Grigore, inspector general al Siguranței, Valentin Popescu, președintele Camerei de Comerț, T.Nițu, revizor școlar, Leon Panaitescu, prefectul poliției, D.Rizescu, ajutor de primar, dr.Isăcescu, medicul primar al județului, Mihai Ivăncescu, șeful siguranței, N.Roșculeț, avocat, D.Eftime, judecător, Tribunalul Constanța, Val.Șeitan, judecător Mangalia, medic veterinar C.Constantinescu, V.Stegaru, primarul Mangaliei, C.Melide, pretor.

După sfințirea bisericii din Mangalia a urmat un praznic popular, iar primarul a acordat distincții.²

Principesa înmânează medalia „Răsplata muncii pentru biserică” lui Ion Camino, Sever Movilă, Ștefan Blebea, Gheorghe Stroe, N.Aldea, N.Roșculeț, C.Stoian, Ion Aldea, Gheorghe Aldea, S.Mihailov, colonel Sima, I.I.Ionescu, sponsorii lăcașului. Printre contribuabili se numără și corpul de grăniceri din localitate care a donat obiecte de cult pentru biserică.

Praznicul s-a organizat în salonul Aldea, servit de personalul restaurantului Frances Iusser din Constanța. Profesorul Iorga a luat loc la dreapta principesei. Mai erau de față deputatul Vasile Lepădatu, Gheorghe Popescu, Gh.Mihail, senatorul Ion Radovici

Pretorul plășii Mangalia, D.C.Melide, s-a ocupat personal de organizarea primirii și buna desfășurare a programului.

Preotul paroh fondator este Gheorghe Chiorpec.

După amiază, principesa a vizitat geamia orașului unde horea Gemil Resid a oficiat o slujbă religioasă, apoi „a trecut în mașină pe ulițele orașului pavoazat până la vila profesorului Mugur,³ unde a poposit o oră. În acest timp, clerul în frunte cu episcopul Gherontie au ajuns la Tatlageac unde a fost ales locul pentru mănăstirea care se ridica din inițiativa principesei.

Odată cu punerea și sfințirea pietrei fundamentale a Mănăstirii Sf.Elena de la Mare a fost schimbată denumirea satului Tatlageac în *Domnița Elena*.⁴

³ În 1933, prin intervenția prof.Mugur au fost instalate microfoane la malul mării și bordul navelor, astfel că slujba religioasă și exercițiile navelor au fost radiodifuzate pe întregul cuprins al țării.

⁴ Dacia, XVII, nr.2,5 iunie 1929, p.1

² Dacia, XVI,nr.107, 1 iunie 1929

Constantin Sarry, ziarist, poet, om politic, prizonier, erou

Aurelia LĂPUȘAN

În 1878, când Dobrogea se întorcea acasă după mai bine de patru secole de pribegie, la Constanța se naștea unul dintre cei mai mari dobrogeni, Constantin N. Sarry. Jumătate din viața sa a petrecut-o în slujba gazetăriei și a adevărului. La 8 mai 1878, cum este înregistrat în registrul de stare civilă. "Fire de o inteligență nativă, tânărul Sarry, a urmat cursurile primare la Constanța și apoi a făcut studii juridice la Liceul "St. Gilles" din Bruxelles, absolvindu-l în 1902. În anul 1923 a obținut licența în drept la Universitatea din Iași. Va cocheta de timpuriu cu jurnalistica, la început fiind corespondent și, pentru puțin timp, secretar de redacție la gazeta conservatoare din Capitală, cu multă audiență în acea perioadă "Epoca".¹

La doar 26 de ani, fondează și conduce ziarul „Dobrogea Jună”, care, de-a lungul anilor devine cea mai reprezentativă publicație a provinciei. Despre el Sever Cărpinișeanu spunea: „În 1904, după 26 de ani de dominație românească aci, Sarry avea 26 de ani și se afla în fruntea primei generații de autohtoni, să dea românilor mâna pentru marea operă. Dar se

afla pe terenul cel mai impropriu, și-a ales pentru sine bucata de pământ cea mai aridă. Pentru că să-ți poți înfățișa numai temeritatea unui astfel de țel, trebuie să-l vezi pe om în echilibrul ordonat al clasicismului, în figura unui spartan. În acest pustiu, în această stepă de gândire și simțire, își propunea Constantin N. Sarry în 1904 să facă gazetărie; în această societate, dacă se putea numi astfel, să creeze o opinie, o fărmică de gând și de simțire colectivă, o conștiință și o limbă românească. Sarry a luptat și a învins!”

A fost președinte al Camerei de Comerț și Industrie și un model pentru toți cei din jur, care îl admirau pentru dragostea pe care a purtat-o acestor meleaguri dobrogene. A semnat lucrări economice: „Datoriile comercianților și industriașilor în raport cu Proiectul de lege al Casei de amortizare, Ed. Institutului de Arte Grafice al Ziarului „Dobrogea Jună”, Constanța 1932”.

Dar nu s-a limitat doar la a scrie și a semna problemele din condei. Nu. Dobrogeanul Sarry a luptat efectiv pentru drepturile dobrogenilor, transpunându-se de multe ori în vocea și rațiunea tuturor românilor dintre Dunăre și Mare.

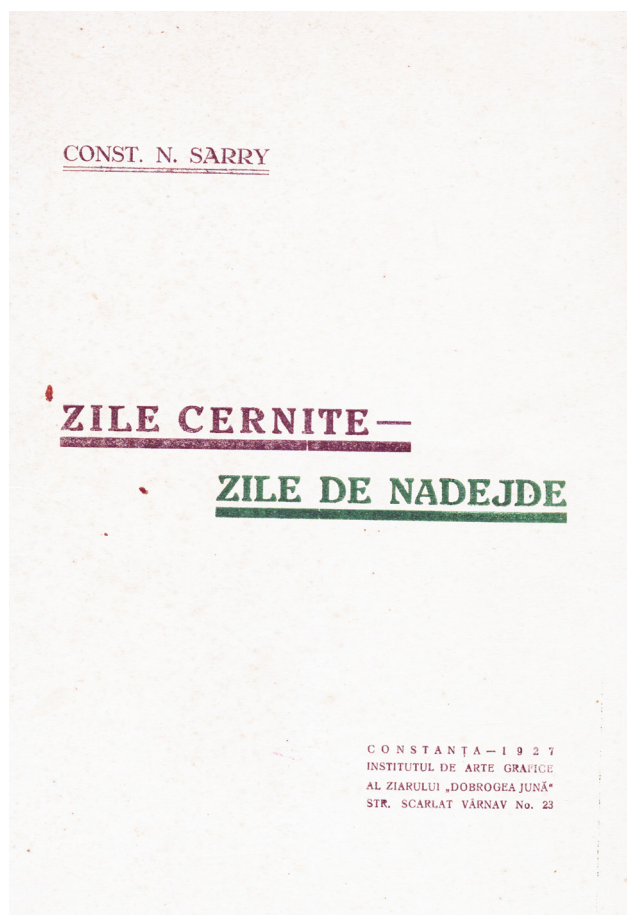
A fost soldat, a luptat pe front, a cunoscut atrocitățile lagărului, s-a ales cu o lungă listă de probleme.

Constantin Sarry este unul dintre cei mai importanți publiciști ai Dobrogei, fondatorul și redactorul șef al longevivei publicații "Dobrogea Jună", fervent militant pentru cauza provinciei. S-a spus cu drept temei că "Dobrogea Jună" s-a născut dintr-o necesitate națională în provincie și de la început a intrat în conflict cu autoritățile pentru apărarea drepturilor dobrogenilor, indiferent de etnie.

În august 1916, odată cu declarația de război a României, „Dobrogea Jună” și-a suspendat apariția și Sarry, ca de altfel întreg colectivul redacțional, a fost mobilizat pe front.

Sarry participă ca soldat la luptele de la Turtucaia, cade prizonier și stă doi ani în lagărul de la Mina Pernik - Bulgaria. Acolo scrie "Zile cernite - Zile de durere" (Scriori din captivitate) adunate apoi într-

¹ "România de la Mare", Constanța, nr 2- 1992, număr special, p.26

un volum care depun mărturie despre atrocitățile războiului. Întors din captivitate la sfârșitul lunii iunie 1918, Constantin Sarry s-a stabilit mai întâi la București unde, în luna octombrie, a înființat un birou notarial și de informații prin intermediul căruia mulți dobrogeni au fost repatriați. Biroul notarial devenise locul de întâlnire al dobrogenilor din Capitală.

Pledează cu insistență pentru grabnica refacere a ținutului devastat de armatele de ocupație.

"Dobrogea Jună" nu a fost o simplă publicație a vremii, ci mai degrabă un factor de mobilizare socială, o voce care a susținut consecvent și ferm drepturile dobrogenilor în fața autorităților vremii.

Cu sprijinul Consiliului județean Constanța, într-un larg proiect de recuperare a memoriei Dobrogei, volumul de poeme "Zile cernite-Zile de durere" (Scrisori din captivitate) semnat de Constantin Sarry a fost reeditat într-o ediție anastatică.

Centrul cultural județean Constanța "Teodor Burada" alătură această ediție unei serii de peste 15 titluri realizate până acum, lucrări rare, aflate în condiții precare în vreo colecție de bibliotecă sau private, făcând astfel un gest de necesară recuperare a patrimoniului cultural local.

Info - Datina

CENTRUL CULTURAL JUDEȚEAN CONSTANȚA
„TEODOR T. BURADA”
va invita
vineri, 8 iunie 2018, la Biblioteca Județeană „I.N. Roman” – Constanța,
la vernisajul expoziției

ATELIER 2018

eveniment organizat de cursanții Clasei de Pictură și
Grafică – profesor Ioana Călinescu

Expoziția va fi deschisă în perioada 8 – 14 iunie 2018

Centrul Cultural Județean Constanța
„Teodor T. Burada”
și
Primăria Municipiului Medgidia
prezintă
Duminică, 20 mai 2018, ora 13.00
La Muzeul de Artă din Constanța
spectacolul

TRILURI DE PRIMĂVARĂ

participă
cursanții claselor de pian
Prof. Angela MORARU
Prof. Angela BEJENARU

CONSILIUL JUDEȚEAN CONSTANȚA
CENTRUL CULTURAL „TEODOR T. BURADA”
PREZINTĂ
SPECTACOLUL FOLCLORIC
„HAIDEȚI, DOBROGENI”
PARTICIPĂ:
ELENA IONESCU COȘCĂ
și
GRUPUL VOCAL „ZORZOR”
ANSAMBLUL FOLCLORIC „ZORZOR”
ANSAMBLUL COMUNITĂȚII
INVITAȚII:
VIOREL RĂDULESCU
SOLIȘTI VOCALI DE LA CÂNTĂRI
COORDONATOR
Sămbătă, 19 mai 2018, ora 16.00
Casa de Cultură din Municipiul Mangalia
Director: Dolina VOIYOZEANU

Misterele satului 2 Mai

Aurelia LĂPUȘAN

Ioan Duployen a fost unul dintre cei mai prolifici ziariști locali. A publicat reportaje, anchete, note, cronici, în mai toate cotidienele Dobrogei, a scris monografii ba chiar a îndrăznit primul anuar al presei, la 1927, în care ne-a lăsat portretele celor mai importanți oameni ai timpului. Din risipitele lui însemnări de prin ziare a publicat o cărticică de buzunar numită **“Note de drumeție prin Dobrogea”**. Se pare că drumurile sale s-au schimbat mereu la Mangalia pentru că aproape toate reportajele încep invariabil cu asemenea formule “Lăsăm în urmă sălciile bătrâne cu ramurile plecate spre luciul nemișcat al bălții din preajma Mangaliei. Pe marginea lacului, străjuit de stufăriș bogat-adăpostitor de rațe sălbatice și larve de țânțari-pescăruși de mare și cormorani își iau zborul în pâlcuri la zgometul sacadat al mașinii.”

Satul 2 Mai îi apare reporterului cu “case curat zugrăvite, curți îngrijite, cu împrejmuiri de șipci, mai toate boite în verde.

La porți, pe bănci de lemn-la toate porțile curților sunt fixate bănci-stau la soare oameni spâni cu toții, înalți și spătoși. Cei mai tineri cu obraji de copil, cei mai în vârstă cu pielea feței încrețită în mii de riduri

ca o foaie de hârtie pe care ai despărțit-o după ce ai făcut-o mai întâi ghemotoc în mâini.

Câte trei, patru sau cinci inși pe o laviță, scapeții stau nemișcați și tăcuți ca niște stane de piatră, privind cu ochii ficși în gol, fără să clipească măcar din gene, fără să vorbească între ei, meditănd cu gândul duși la cine ce știe ce mistică a sectei lor. Un lucru pare ciudat în “2 Mai”. Soseaua ce taie satul în două e lungă de vreo trei kilometri. Ea trece prin mijlocul celor două șiruri de gospodării curate, îngrijite cu meticulozitate. Bărbații stau pe la porțile curților și așa i-am văzut totdeauna și dimineața și la amiază și în amurg, ori de câte ori am trecut pe acolo. Copii n-am întâlnit ca în alte sate, jucându-se în colbul șoselei, agitănd mâinile, chiuind la trecerea automobilelor sau, mai mult, în joacă decât în răutate aruncând cu pietre în urma mașinii. Femei de asemenea nu am zărit pe nicaieri cât am străbătut șoseaua satului. Curțile goale și tăcute fixează persistent pe buze și în minte inevitabilă întrebare: Cine îngrijește cu atâta drag de ordine și curățenie toate gospodăriile acestea? Bărbații stau la porți, copii nu sunt în sat iar femeile sunt nevăzute. Sat de celibatari?”

“Astăzi orașul răsare din ruine; are câteva strade curate, case mari; vechiul conak turcesc s-a prefăcut din 1890, într-o măreață clădire încăpătoare subprefecturii și judecătoriei; totuși orașului îi mai trebuie mult ca să iasă din starea mizerabilă în care a zăcut în decursul veacului al XIX-lea. Se crede că Mangalia va deveni un port maritim de o oarece importanță, de aceea se construise un solid pod de lemn lung de 150 metri în mare (capătul de la țărm începea de la Primărie); dar în urmă văzându-se că nu aduce nici un folos, s-a lăsat în părăsire, iar acum nu mai există. În timpul verii, orașul este vizitat de câteva familii, pentru băile de mare și cele sulfuroase. Pretutindeni în Dobrogea marea nu are o plajă mai întinsă și mai frumoasă ca la Mangalia la închizătura lacului, apoi apele sulfuroase neavând instalațiuni, sunt foarte puțin căutate. Numai făcându-se o linie ferată de la Constanța sau Medgidia, Mangalia ar putea căpăta importanța ce merită. Lacul său ar oferi un excelent marinei noastre de război și portul Mangalia cu puține cheltuieli reparându-i-se digul genovezilor, ar putea să fie frecventat de vapoare. De soarta orașului ar depinde aceea a întregii plăși Mangalia căci comerțul fiind mai activ în port, populațiunea ar ieși din starea de acum înapoiată, agricultura și creșterea vitelor ar lua un mai mare avânt.

Ca construcțiuni orașul ar putea fi împărțit în două: partea de pe coasta Mării până la Conak are case mari, spațioase și igienice, strade largi, drepte, curate și pavate; a doua este mahalaua tătarască cu case mici, pe alocurea bordeie, strade strâmbe, întortocheate și murdare. Ruinele dau un aspect trist, care unit cu cântecul cobitor al cucuvelei fac călătorului impresia unui cimitir locuit. De administrația Mangaliei depinde și cătunul 2 Mai la 4 km spre sud de oraș, pe drumul ce duce la Ilanlık; e un sat compus din scopiți aduși de la București, Iași și Galați și stabiliți aici de M. Kogălniceanu, fondatorul satului; apoi, la nord, de Mangalia câteva colibe de grădinari compun satul Comorova la 4 km spre nord de oraș, înspre șosea și mare. Spre Comorova sunt viile orașului care produc struguri de proastă calitate; despre acești struguri vorbea Peyssonel în 1787; așadar aceste vii sunt foarte vechi.¹

La 1904, marele monografist care a fost căpitanul M.D. Ionescu descria, în monumentala sa “Dobrogea în pragul veacului al XX-lea” printre altele, că în Dobrogea exista o sectă a bărbaților castrați. Incredibil pentru acele vremuri și pentru eterogena populație a Dobrogei! Aflăm, astfel, că organizația fusese fondată de Selivanov, care a

trăit în timpul împărătesei Ecaterina a II - a (anul 1772). Cu toate silințele guvernului rus, sectarii se înmulțeau în fiecare an. La 1900 existau acești scopiți nu numai în toate așezămintele rusești ci și în alte teritorii ale României. Ei aveau multe abateri de la doctrina ortodoxă, între acestea ca principală este teoria potrivit căreia Treimea era formată din Selivanov, tatăl, răscumpărătorul, fiul tatălui ceresc, sau fiul lui Dumnezeu, Dumnezeu peste zei, Prooroc peste prooroci, împărat peste împărați. Șilov - iubitul fiu, premergătorul Domnului, și Aculina Ivanovna, mătușa Bogorodița.

Scopiții erau înfrânați la mâncare și băutură. Ei întrebuițau numai ouă, lapte și pește. Nu beau alcool, pentru ca să nu li se aprindă corpul și să nu se deștepte pasiunea.

Doctrina lui Selivanov este împotriva dragostei trupești, motivându-se că fenomenul scopirii nu extermină poftele naturale: sunt dovezi sigure că și scopiții s-ar putea fâli în realitate că nu bat la ușa iadului, și după ce au azvârlit de la sine cheia lui (expresia scopiților cu care ei numesc organul genital). Cu toate acestea, scopiții totdeauna se arată în public cu fețe postite, cu ochii apărați de a vedea multe, cu modestie în vorbă, cu o evlavie fariseică, cu neîncetată rugăciune. Operațiunea scopirii se face prin tăierea testicolului cu briciul după ce mai întâi acesta este legat bine cu o ață. Dar sterilitatea masculină nu este asigurată numai prin această barbarie și atunci unii tineri mai îndrăzneți acceptă să li se taie și membrul viril, cheia abisului, cum îl numește credința lor. De aici, mai scrie căpitanul Ionescu, această sectă se împarte în două: femeile sunt tăiate la sâni - parțial sau total - și la organele genitale clitorisul, labia minoră și câteodată și labia majoră. În Dobrogea, sub administrația turcească, scopiții erau prigoniti, după afirmațiile lui Nadejdin, în 1846.

Scopiți erau mulți în toată Turcia europeană, rămași acolo de când fuseseră oștile rusești peste Dunăre, în războiul din 1828, dar fiindcă turcii urăsc pe acești monștri, mult mai mult decât pe creștini, și îi acceptă numai pe cei întrebuițați la paza haremurilor, ei s-au retras de acolo în diferite locuri.

Această sectă a venit în Dobrogea abia după ocuparea ei de către români. În județul Tulcea, la Sulina, se găsesc în anul 1900 doar 19 iar în județul Constanța satul 2 Mai, în apropiere de Mangalia, fondat de Mihail Kogălniceanu, pare compus numai din scopiți veniți din București, Galați și Iași.

¹ M.D. Ionescu, Dobrogea în pragul veacului al XX-lea. București, Editura SOCECU, 1904, p.456

CONSILIUL JUDEȚEAN
TULCEA

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI
TULCEA

ANSAMBLUL ARTISTIC PROFESIONIST
"BALADELE DELTEI"

Nr. 639 din 24.04.2018

REGULAMENTUL

CONCURSULUI DE STUDII DE ISTORIE DEDICATE ZILEI DE 14 NOIEMBRIE

În contextul Anului Centenar al Marii Uniri, Consiliul Județean Tulcea, Primăria Municipiului Tulcea și Ansamblul Artistic Profesionist „Baladele Deltei” din Tulcea lansează în mediul cultural românesc **Concursul de studii istorice pe tema unirii Dobrogei cu România - 14 Noiembrie 1878**, adresat specialiștilor în istorie. Scopul acestui concurs este introducerea în circuitul științific și al opiniei publice a unei ample, diverse și avizate prezentări privind evenimentul de la 14 Noiembrie 1878 și a semnificațiilor sale, precum și promovarea la nivel național și internațional a problematicii respective.

1. **Concursul** se adresează istoricilor și oamenilor de cultura preocupați de istoria Dobrogei indiferent de vârstă și instituția universitară sau de specialitate în care activează.
2. **Tema** concursului de studii este următoarea: „14 NOIEMBRIE 1878- 14 NOIEMBRIE 2018: 140 DE ANI DE LA UNIREA DOBROGEI CU ROMÂNIA. PREMISELE, CONTEXTUL ȘI CONSECINȚELE NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE ALE UNIRII”.
3. **Dimensiunea** studiului va fi de cel puțin 25 de pagini A4/corp 12 și de cel mult 30 de pagini A4/corp 12.
4. **Bibliografia** nu este cuprinsă în acest număr de pagini, fiind anexată lor.
5. **Ilustrațiile** eventuale pot fi în număr de cel mult 3 și nu vor fi incluse în limita celor 25-30 de pagini ale studiului, fiind anexate acestora; ele nu vor fi grevate de dreptul de proprietate. Ilustrațiile nu sunt obligatorii.
6. Studiul va fi redactat în **limba română**, având câte un **rezumat în limbile română și engleză**, de dimensiunea a cel mult o pagină A4/corp 12 fiecare, precum și lista cuvintelor cheie.
7. Studiul, însoțit de C.V.-ul autorului conținând fotografia și datele de contact, redactat atât în limba română, cât și în limba engleză, precum și copia diplomei (diplomelor) de absolvire a studiilor de specialitate, vor fi trimise pe **adresa** de e-mail a Ansamblului Artistic Profesionist „Baladele Deltei” (ansamblulartistic@yahoo.com), și prin poștă (variantea printată a lucrării și documentelor de mai sus, semnate pe fiecare pagină în original) pe adresa: **Ansamblul Artistic Profesionist „Baladele Deltei”, strada Mircea Vodă nr.67A, cod 820129, Municipiul Tulcea, Județul Tulcea.**

8. **Data limită** de transmitere on-line a variantei digitale și de expediere prin poștă a variantei printate este de 10 septembrie 2018. Lucrările expediate după această dată nu vor mai putea intra în concurs.
9. Lucrările vor fi **jurizate în perioada** 11 septembrie 2018-30 septembrie 2018, de un juriu format din specialiști.
10. Primele 6 (șase) lucrări, astfel clasificate în urma jurizării, vor fi premiate, **premiile** constând în bani, plătibili în moneda RON, după cum urmează:
- **Premiul de excelență** - contravaloarea a 3500 Euro;
 - **premiul I** - contravaloarea a 2500 Euro;
 - **premiul al II-lea** - contravaloarea a 2000 Euro;
 - **premiul al III-lea** - contravaloarea a 1000 Euro;
 - 2 (două) **mențiuni** - contravaloarea a 500 Euro fiecare. Sumele vor fi impozitate conform legii.
11. De asemenea, primele 10 (zece) lucrări, astfel declarate în urma jurizării, vor face obiectul publicării într-un **volum antologic**, autorii urmând a primi un număr de 10 exemplare fiecare. De asemenea organizatorii vor putea posta pe paginile web proprii toate lucrările intrate în concurs.
12. Premiile și volumele vor fi **înmânate** direct câștigătorilor acestor drepturi, conform jurizării, în cadrul unei festivități solemne dedicate zilei de 14 Noiembrie ce urmează a avea loc în Tulcea, în data de 12 noiembrie 2018, în organizarea Ansamblului Artistic Profesionist „Baladele Deltei”, la o oră și într-un loc care vor fi precizate ulterior, până la data de 1 noiembrie 2018; la aceeași dată vor fi anunțați individual, conform datelor de contact transmise organizatorului, câștigătorii. Premianții și autorii studiilor ce vor fi publicate în volumul antologic vor beneficia de plata transportului de la domiciliu la Tulcea și de la Tulcea la domiciliu, precum și de cazare și masă gratuite în perioada 11 noiembrie, orele 18.00 - 13 noiembrie, orele 12.00.
13. **Informațiile utile** necuprinse în acest anunț vor fi publicate pe pagina web a Instituției organizatoare (<http://baladeledelteitulcea.ro/>).
14. Concurenții pot solicita orice **consultație** sau **precizare** cu privire la concurs prin **e-mail**, la instituției organizatoare (ansamblulartistic@yahoo.com), sau prin telefon 0240-520112; 0756568115, persoană de contact Arhire Constantin Daniel.

Consiliul Județean Tulcea

Președinte,

Ing. Floria Teodorescu

Secretar literar,

Constantin Daniel Arhire

Ansamblul Artistic Profesionist

„Baladele Deltei”

Director,

prof. Ștefan Coman

Primăria Municipiului Tulcea

Primar,

dr. ing. Constantin Horea

